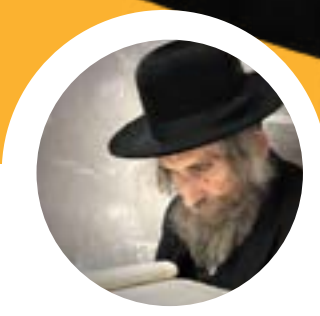

היא קיבלה על עצמה שאם תזכה להינצל, היא תגיד כל ערב את פרק ק"כ בתהילים לפני שתשכב לישון,

כל ימי חייה.

מה שאל מרן את כיתת הילדים שבאו להיבחן אצלו

7 יהלומים חינוכיים ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

/// עמוד 25

לפני שנים לא העטות, ראה פעם אבא אחד המעיר לבנו על כך שהוא מדבר בתפילה וגוער בו שיפסיק לעשות זאת. הבן, בתמימות של ילד, השיב לו...

/// עמוד 16

במה מתחילים לחזור בתשובה?

שיחה מיוחדת של הרב יצחק פנגר, לעוסקים בקירוב

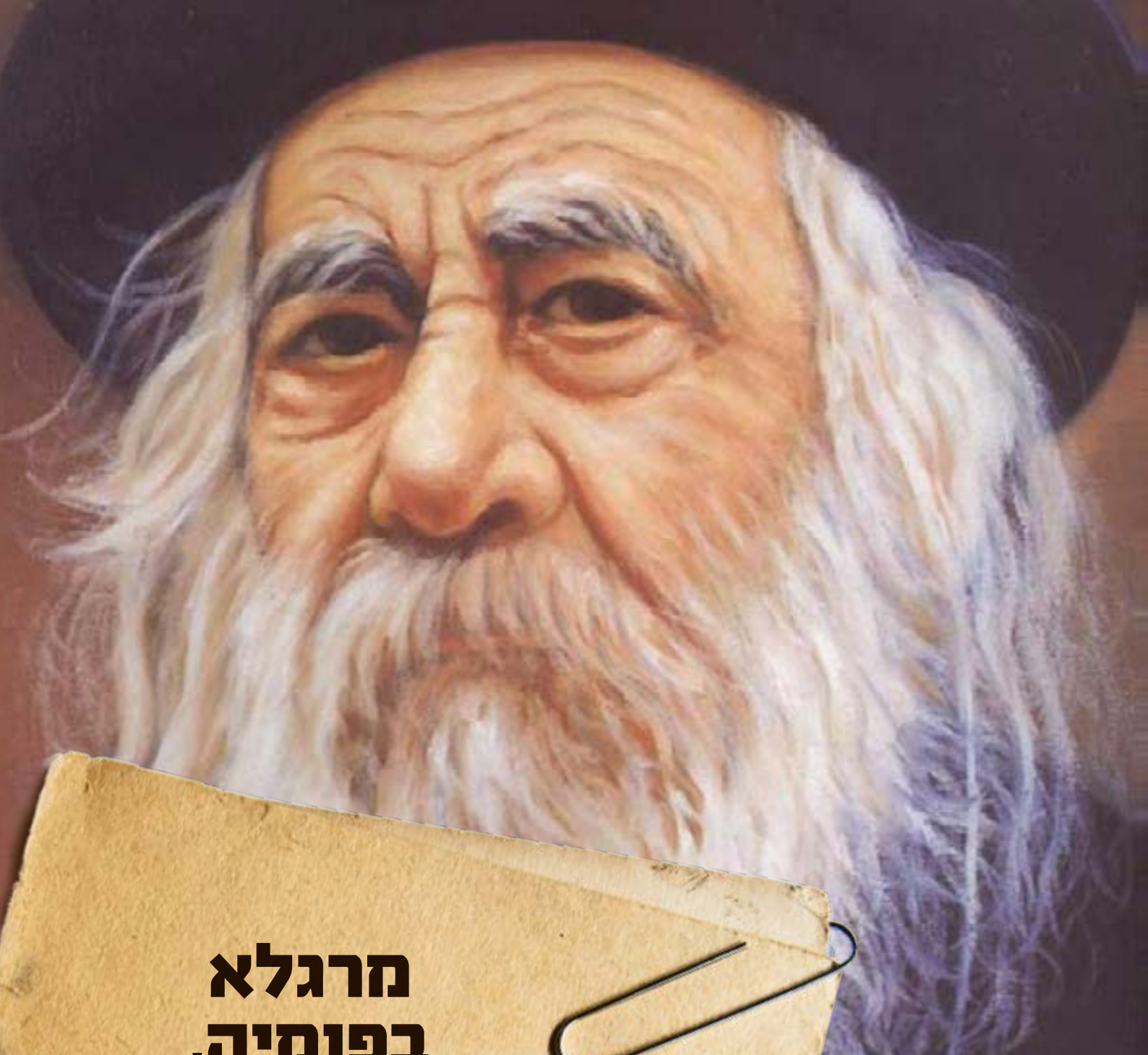
/// עמוד 13

אם כה עמלת למען זרים, מה עשית לביתך, למען ילדיך!

הרי יתבעו ממני יותר מאשר תובעים מכל אב אחר. שאם אני מוסר את נפשי למען בני הכולל, על אחת כמה וכמה, חובה כפולה ומכופלת לי למסור נפש למען בני

/// עמוד 3

**מרגלא
בפומיה,
כי לתינוקות
יש חן מיוחד
על פניהם,
וכשגדלים קצת
וחוטאים,
אז מסתלק מהם
החן הזה.**

נכדו של מרן
הסטייפלר זיע"א,
הרה"ג רבי משה
ברזם שיבלט"א
בעובדות וסיפורים
מבית הסבא

בכל עת שהבחין בילד, נכד או נין, המופיע בשערי חדרו, הורה ליתן לו ממתק מתוך הארון. ואם היה גדול קצת יותר, המתין לשמוע כיצד היניק מברך ברכת הנהנין, וענה אחריו אמן.

ספרי התורה מנייר שנרכשו לנכדיו הילדים, להשתעשע בדברי תורה. זאת מלבד שער של עץ שבנה בפתח ביתו של הגר"ח, פן יפול הנופל ממנו, ילד מילדיו הקטנים.

אוסף הבולים שהתעשר

מכתבים היו מתקבלים בביתו כמעשה שבשגרה, ומכל קצווי תבל. מי "שהתעשר מפסולתן" של אגרות הדואר, הרי הוא אוסף הבולים שניהלו נכדיו. רבינו הקפיד לשמור את הבולים שהודבקו על גבי המכתבים עבור הנכדים שהשתעשעו באיסוף בולים להנאתם.

נחת מהנכדים

מעת לעת היו מספרים למרן "דברי חכמה" היוצאים מפי נכדיו וניניו הקטנים. והוא היה מטה אוזניו להקשיב, ונהנה כמו סבא שרווה נחת מיוצאי חלציו.

ככל סבא טוב לנכדיו, העניק לנו הנכדים חיבה ואהבה, גם סוכריות מעת לעת. מאידך, עצם היותו גדול הדור, רבם של ישראל, הטביע חותם בליימוחה על כל מהלך חיינו. לא רק בעתיד, אלא כבר בעצם הימים ההם. יחסינו ההדדיים, יחסי סבא-נכד ולהיפך, הושפעו עד מאד, ובלי שום ספק כלל.

מחד גיסא, הקשר והיחס אל הסבא הנערץ בקודש, נגזר גם מתוך מציאות של יראת כבוד, כלפי איש קדוש, ענק התורה והיראה - שאינה מצויה בהכרח בין נכדים לסבם. די

עם כל גדלותו וקדושתו, וכל עומק טהרת לבו, בין הבריות התנהל הסטייפלר כאחד האדם. ולמראית העין הכתוב מדבר. רצה לומר, כלפי חוץ. "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". עמנו התהלך כאחד האדם, אבל רוחו ונשמתו הטהורה העפילה ונסקה לרום שמים.

כך בהנהגתו עם בני הבית והמשפחה, כך בין תלמידים ומקורבים, ואף עם כל שאר בני אנוש. באשר על כן, בינות לכל שאר דאגותיו וטרדותיו, מעבר לכל יגיעת התורה ומשא טרדות הדור, את צאצאיו ויוצאי חלציו, לא קיפח במאומה. לנכדיו כמו לילדיו. "כל נפש יוצאי ירך יעקב", גילה תדיר חיבה ודאגה.

בכל עת שהבחין בילד, נכד או נין, המופיע בשערי חדרו, הורה ליתן לו ממתק מתוך הארון. ואם היה גדול קצת יותר, המתין לשמוע כיצד היניק מברך ברכת הנהנין, וענה אחריו אמן.

אם פגש בנכד שהוכה או נחבל, והחל בוכה ומייבב, מיהר לפייסו ולהרגיעו באומרו: "לי יש תרופה..." וחש תיכף להציע לו מיני מתיקה. משהבחין באחת נכדותיו הלובשת שמלה חדשה, בירכה ואיחל לה: "תתחדשי".

עם שנודע לו על אחד הנכדים שהוא חולה, פעמים אפילו בחולי קל, היה מאיץ בהוריו לפנות אל הרופא, הגם שלעצמו כמעט ולא השתמש ברופאים. מכאן ואילך הרבה להתעניין ולשמוע מה שלום הילד, ובכל ימי חוליו הואיל לייעץ ולסייע.

שעשוע עם הנכד

לא אחת אירע שהשתעשע עמי קלות. כגון, שראה אותי בשנות ילדותי משחק ב"פלסטלינה", ונטל את נתח הפלסטלינה, וצר הימנה צורה של בהמה - כשרה, כמובן.

באשר לעוד אי אלו דברים שהתנדב להוציא מתחת ידיו האמונות. ידוע על לוח אותיות האלף-בית שיצר במו ידיו, עבור בנו של מרן הגר"ח (רבי אברהם ישעיה). וביום מן הימים זה עבר גם אלי.

כמו כן, הרכיב בעצמו (בעזרת חומרים שרכש מבעל-מלאכה) ארונות קודש זעירים, עבור

שם על פי חלום

לאחת מנכדותיו נולדה בת, והציע לקרותה תמר, כי באותו יום התעורר משנתו ונפל בפיו הפסוק "צדיק כתמר יפרח". (ראה ברכות נו, ב: "השכים ונפל פסוק לתוך פיו, הרי זה נבואה קטנה").

אין לשנות בין הבנים

כשהחברותא הקבועה הוצרך לנסוע לגור במקום אחר, ולא יכל להמשיך ללמוד עמו, רציתי שילמד עמי במקומו, ובתחילה הסכים. אחרי כן חשב ואמר, שאם ילמד עמי יצטרך ללמוד גם עם שאר נכדיו. כי אין לשנות בין הבנים, וללמוד עם כולם אין בכוחו. (נכדו הגר"ט יעקבזון)

"רוצה עשר חכות"

מפקידה לפקידה היה מספר לבני הבית, דברים מעניינים ומשעשעים, שאירעו עם הבריות אשר פקדו את ביתו לצורך זה או אחר. יום אחד סיפר, כי אחד כתב לו בפתק - שהוא רוצה עשר מכות... הלה התכוון, שמבקש לקנות עשרה עותקים מהספר 'קהילות יעקב' - על מסכת מכות...

מתנה ליולדת ובתנאי...

בבת שחוק סיפר לנו, מה שמע על אחד שהגיע לבית יולדות עם פרחים בידו, כדי להעניק לאשתו לרגל הלידה, אולם מששמע שילדה בת, השליך את הפרחים ברוב כעסו.

חן מיוחד לתינוקות

מרגלא בפומיה, כי לתינוקות יש חן מיוחד על פניהם, וכשגדלים קצת וחוטאים היינו, שעושים דברים אסורים מתוך ידיעה והבנה, אז מסתלק מהם החן הזה.

שליש התושבים גרים בקומה שלישית

פעם דיברו על קניית דירה, ומנו את החסרון שלה במיקומה בקומה השלישית, הגיב מרן ז"ל בביטול: "הלא שלישי בני ברק גרים בקומה שלישית..." (בימים ההם הקפידו שלא לבנות בבני ברק מעבר לשלוש קומות).

(מתוך 'הסטייפלר',

הספר בעריכת הרב דב אליאך שליט"א)

לציין כמשל, שאם כילדים פרצה בינינו קטטה, ובפתע פתאום בעיצומה של תגרה, הופיעה דמותו בפתח, מפאת כבודו - גוועה המריבה באחת.

מאיך גיסא, למשל ולדוגמא, לפני מבחן גורלי בחיידר לבנים, או בחינה משמעותית ב'בית-יעקב' לבנות, היה זה דבר שבשגרה, שנכנסים לסבא ומבקשים ברכה להצלחה - שגם את זה לא מכיר כל נכד אצל סבו.

ככל שבגרו הנכדים והנכדות, נעזרנו בו רבות גם בשאלות העולות פרקים, כל אחד בפרקו. דלתו היתה פתוחה לשיחה חופשית ומשוחררת, בכל דבר וענין, אם זה שידוכים או רכישת דירה, ענייני הבית וחינוך הילדים, וכל דבר המעיק על לב אדם מן הישוב.

לא כפה עצמו על בני הבית

זאת ועוד, אנו בני משפחת ברזם גרנו בשכנות, בשתי דירות צמודות ומחוברות, מציאות שעל פי דרכו של עולם, יוצרת מתחים ולחצים כפעם בפעם. אך לא זה היה חלקנו וגורלנו. בזכות חכמתו הגדולה ודעתו הרחבה, מגורינו המשותפים לאורך כל השנים, לא הכבידו עלינו כילדים וכנכדים. תמיד דאג והתעניין, היה למורה דרכנו. אך מעולם לא כפה עצמו, ולא הכביד עלינו את נוכחותו וקרבתו.

ככל שאר הנכדים, הרבה תורה והלכה קיבלנו מפה קדשו, עצות והוראות שמענו. פעמים הרבה שאלנו והתיעצנו. למרות זאת, חשוב לציין, אין זה נכון לקבוע על פי מה שאנו נהגנו, זו היתה הוראתנו, או אפילו שכך נעשה בהסכמתו.

ככל שבגרו הנכדים והנכדות, נעזרנו בו רבות גם בשאלות העולות פרקים, כל אחד בפרקו. דלתו היתה פתוחה לשיחה חופשית ומשוחררת, בכל דבר וענין, אם זה שידוכים או רכישת דירה, ענייני הבית וחינוך הילדים, וכל דבר המעיק על לב אדם מן הישוב.

יאמרו לי:

**אם כה עמלת
למען זרים,
מה עשית לביתך,
למען ילדיך! הרי
יתבעו ממני יותר
מאשר תובעים
מכל אב אחר.
שאם אני מוסר
את נפשי למען
בני הכולל, על
אחת כמה וכמה,
חובה כפולה
ומכופלת לי
לחסור נפש
למען בני**

הצצה למסירות הנפש לחינוך של הרה"צ הרב שמואל צבי קובלסקי זצ"ל

כל מחשבותיו הרב שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, היו נתונות כיצד לקדם את בניו, להפיק מהם את המירב. הוא לא הסיח דעתו מחינוך בניו. הר"ר אליעזר לוינגר שוחח איתו רבות בענייני חינוך ואמר, שכמעט לא עבר יום שלא ביקר בתלמוד תורה שבו למדו בניו ושוחח עם המלמד, עם המנהל, או עם מישהו מהוועד הרוחני של התלמוד תורה.

ובכך לא די. "גם בלילה לא שכב לבו". אם ילד לא נהג כשורה, לא יכול היה להירגע, ושנתו נדדה. הילד כבר שכח את הענין, הסיח דעתו, אך האב היה אומר לו בבוקר: "שנתי נדדה בגללך כל הלילה". מובן, שהילד שוב לא היה חוזר על המעשה. וכי איזה ילד מוכן שאביו לא יישן בגללו כל הלילה? הוא הסביר, שהוא משקיע בהם כל כך, משום שהוא רוצה להוציא מהבית ילדים מושלמים לקראת נישואיהם. אינו רוצה להותיר מלאכה זו לבן זוגם לעתיד...

ברם הרב קובלסקי לא הסתפק בכך שעינו פקוחה עליהם, ומעודד הוא אותם בלימודם. הוא ביקש שגם המלמד יקדיש להם תשומת לב. והוא יעשה זאת אם ידע, שיש עין פקוחה עליו. הוא לא הסתפק בכך ששוחח עמו כמעט יום יום. שיחות אלו נסבו בעיקר על התנהגות הילד, על הקשבתו. אבל הוא רצה שהמלמד ידע שעוקבים גם אחר רמת הלימוד, שיכין טוב יותר את השיעור, שימסור אותו בהסברה טובה יותר, שהדברים יהיו משוננים בפיו לפני שישננם לתלמידים. כיצד עושים זאת?

הוא שוחח על כך פעם עם רעו הג"ר שאול יצחק הורוויץ, וכך אמר: אם ברצונך לבקר את רמת לימודו של המלמד, בלי שיפגע חלילה - וזאת משום שאין כל היתר לפגוע, ופגיעה בו היא תשיג את ההיפך הגמור, שהרי יביט על הבן בעין רעה במקום להביט עליו בעין טובה, מה תעשה? תלמד בעיון את הסוגיא שבנך לומד בחדר, ולאחר מכן תיגש אל המלמד ותשאל אותו - כבדרך אגב - שאלות על הסוגיא. אז ידע המלמד שעליו להתכונן היטב לשיעור, ולדעתו על בוריו כי יש כאן אב המצוי בעניינים, ויש להיזהר ממנו...

בבית שרר דוחק נורא, אבל הרב קובלסקי רכש עוד ועוד ספרים. משכורתו היתה זעומה, וחובות מעולם לא נטל. כל ספר נקנה על חשבון מצרך יסוד, דבר נחוץ. והלא ראש ישיבה היה, ואוצר ספרים גדול עמד שם לרשותו, אבל על ילדיו לגדול בבית מלא

ספרים. דבר זה נחוץ לחינוכם, לטעת בהם את הד' אמות של הלכה, שיהיו בגדר "אדם כי יולד באוהל", באהלה של תורה.

דחקות רבה שררה בבית, אך הרב קובלסקי לא חסך כסף כדי לקנות פרסי עידוד לבניו, שהרי כך כתב הרמב"ם, בהקדמתו לפירוש המשניות, שכך ממריצים את הילד ללמוד. אלא שהרמב"ם כותב שנותנים להם קליות ודבש, והרב קובלסקי קנה להם ספרים. נטע בהם את ההכרה, שזה הפרס, זה היעד. שיהיו להם הרבה ספרים כמו לאבא, וילמדו בהם בהנאה, כמו אבא.

סיפר מוחנתו הרב טורק: כשבנו הגדול היה לחתני, ביקשתי - כמנהג חותן - לקנות לו ספרים, ולא מצאתי מה לקנות. הכל כבר קיבל מאביו כפרסי עידוד והצטיינות!

כל אחד בפני עצמו

מסירות זו נבעה מתוך אהבה, אהבת אב ללא מצרים. מספרת גיסתו: כאשר ילדה אשתו - אחותי, את הילד השישי, לקחתי אלי, לראשון-לציון, את שני ילדיו הקטנים, כדי שתנוח מעט ותתאושש. אחותי שבה הביתה עם התינוק. ומובן, שעזר לה ככל יכולתו, הלא גאון היה בחסד ובעזרה. עזר לה לטפל בתינוק ובשלושת הילדים שבבית, ועם כל זאת היה בא אלינו כמעט מידי יום ביומו, הטלטל מבני-ברק לראשון לציון, נסע בכמה אוטובוסים כדי לפגוש בילדיו הקטנים. אולי הם מתגעגעים... כמה עסוק היה בישיבה ובבית, ובכל מעשי החסד, והטלטל בדרכים שמעות אורכות באהבתו לילדיו.

וסיפור זה כה אופייני הוא. הוא לא אהב את כלל ילדיו, ודאג להם או חינוכם. הוא אהב, דאג וחינך כל אחד מהם לחוד! חנוך לכל נער על פי דרכו. אם יש בבית שלושה פעוטות ותינוק - אין זה פוטר מלדאוג לשניים שבראשון לציון....

הרבי מנדבורנה אמר: כי כל ילד היווה אצלו "מערכה" נפרדת, לכל אחד דאג בפני עצמו שיתעלה בתורה וביראה!

כך היה בלמדם בתלמוד תורה, וכך בעלותם ללמוד בישיבה. כשם שאין פרצופיהם ודעותיהם דומים, כשם שכל ילד הוא עולם בפני עצמו, על כשרונותיו ונטיותיו, כך כל ישיבה וצביונה, טיבה וטבעה, ולכל ילד

**סיפר הג"ר
חיים צבי
שפירא, שהיה
מגיד השיעור
של אחד מבניו:
אני ר"ח כמעט
שני עשורים,
מאות בחורים
עברו דרכי.
ולא זכור לי
אב שהתעניין
כל כך בכל
פרט, שדאג כל
כך לכל צדדי
ההתעלות של
בנו. איך הוא
בהבנה, וכיצד
בחידושי תורה,
איך בעיון ואיך
בבקיאות,
איך בתפילה
ואיך במידות
הכל הכל.
בכל.**

מקום שאחרו להאריך, אינו רשאי לקצר

ובכך לא אמר די. בקירוב מקום לשיבת בנו התגורר אחד מקרובי המשפחה, שעסק בחינוך. עלה אליו ואמר לו: הואיל ואתה מחנך בישראל, ובני לומד בקרבך, אולי תוכל לשים עינך עלו טובה, לקדמו ולהשגיח על התעלותו. מובן שהסכמתי, סיפר הקרוב. מאז היה משוחח עמי רבות בטלפון - דן כיצד ניתן לקדם את הבן, מעלה הצעות, שוקל ומהרהר - ואני הכרתי את ביתו, שאינו משופע בכסף, והכרתי אותו - שאינו משופע בפנאי... והייתי דוחק בו ואומר: כדאי לקצר, זו שיחת חוץ! (תעריף יקר, בימים מקדם) והוא היה עונה: לגבי חינוכו של בני, שיחת חוץ אינה משמעותית. אם יצטרכו, הרי אגיע לירושלים, האם הנסיעה לא תעלה יותר?...

הן בנך בחור מעולה מכל הבחינות, ניסיתי לומר לו, ומדוע הנך כה מתעניין במצבו? אך גם טענה זו לא הועילה.

לא נתקלתי באב שיתעניין כל כך בבנו, ולא משום שהאנשים אדישים בטבעם. לא, שהרי אברך שהשקיע ממוון בבורסה ורכש מניות, עולה לסניף הבנק בכל יומיים שלושה לשאול מה מצב מניותיו. האם זוהי ההשקעה האטרקטיבית ביותר, האם לא צפויה מפולת, האם לא כדאי להשקיע במניות אחרות או במסלול אחר. אבל אברך ש"השקיע" את אוצרו היקר ביותר, את בנו בשיבה פלונית - סומך על ההנהלה, ואינו מגלה התעניינו מינימלית...

לא כן הרב קובלסקי. בניו עמדו בראש מעייניו, ילדיו היוו בעבורו את ההשקעה הטובה ביותר...

שלא לתפוס הרובה

הבנתו בחינוך היתה עמוקה ביותר, מעולם לא התעלם מפרטים, שנראו לעיתים בלתי חשובים. משהיו ראשי השיבה מדווחים בשמחה על התמדתו המופלגת של הבן, היה מבקש שישגיחו, שהבן יאכל וישן כל צרכו. בבחינה של: "חלל עליו שבת אחת,

התאים את ישיבתו. אם ישיבה חסידית ואם לאו, אם בבני ברק ואם בירושלים. כשלנגד עיניו מטרה אחת, להפיק את המירב, את המקסימום למען בנו. ככלות הכל, בכל הישיבות לומדים, ולומדים היטב. מדוע בחר בעבור בנו בשיבה פלונית? 'משום שעליו לגדול ולהיות כחזון איש' היתה התשובה. השומע תמה. הוא הכיר את הבן, בחור מעולה, אבל במה מתייחד הוא מאחיו?

הוא יגדל ויהיה כחזון איש, הם יגדלו ויהיו כגדולים אחרים. יכול כל אחד להיות כמשה, היתה התשובה...

לאחר שנבחרה הישיבה, לא נח ולא שקט. שוחח עם המשגיח שישים עיניו עליו.

מה השיעור? שאל המשגיח.

תלמידים הריהם כבנים, היתה התשובה.

ולפיו, לא היתה משמעות הדבר כפי שאב רגיל משגיח אלא כפי שהוא עצמו היה משגיח על בניו...

שוחח עם המשגיח, עם ראש הישיבה, ועם מגיד השיעור. סיפר הג"ר חיים צבי שפירא, שהיה מגיד השיעור של אחד מבניו: אני ר"ח כמעט שני עשורים, מאות בחורים עברו דרכי. ולא זכור לי אב שהתעניין כל כך בכל פרט, שדאג כל כך לכל צדדי ההתעלות של בנו. איך הוא בהבנה, וכיצד בחידושי תורה, איך בעיון ואיך בבקיאות, איך בתפילה ואיך במידות ובחברה. הכל בכל.

ומעניין, הוסיף ואמר, שנים מספר לאחר מכן למד בשיעורי אחיו שלו - והוא התעניין על אודותיו ממש כפי שהתעניין על אודות בנו...

אחד מבניו למד בירושלים, ומגיד השיעור היה תושב בני ברק, שנסע בכל יום ללמד. לעיתים קרובות היה הרב קובלסקי נוסע לירושלים לשוחח עמו על אודות בנו. איך אפשר לקדמו, כמה ניתן להעלותו, כיצד ניתן לכוונו למיצוי כשרונותיו.

תמה מגיד השיעור: הרב קובלסקי עסוק כל כך, טרוד כל כך, זמנו כה יקר. והוא חולה, וכה חלש, מדוע הוא מטריח עצמו לירושלים, בעוד שנינו מתגוררים בבני ברק? הלוא יכול היה לעלות אלי לביתי, בבני ברק?!

הוא הביע את תמיהתו באזני הרב קובלסקי, וזו לא נענתה. היתה זו דרכו של הרב קובלסקי להבהיר באין אומר ודברים, עד כמה חשוב בעבורו חינוכו של בנו. שמגיד השיעור יקדיש לו אף הוא את המירב, את כל תשומת הלב.

כדי שישמור שבתות הרבה". לבל יכשלו ב"תפסת מרובה לא תפסת". היה מצטט באוזניהם את המדרש על הפסוק: "והנה טוב מאד - זו השינה. תדע, שאדם ישן מעט - ולומד הרבה". הכל במידה, היה אומר.

רק מעצמו תבע מעל ומעבר לכוחותיו...

כך היה בישיבה הקטנה, וכך בישיבה הגדולה. שוחח הרב קובלסקי עם המשגיח, וביקש שבנו ילמד עם בחור מבוגר, ממצוייני הישיבה. הסביר, שחובת הלימוד עם הבן מוטלת על האב, "ושננתם לבניך", והואיל והוא מתגורר בבני ברק ובנו לומד בירושלים, מבקש הוא למנות במקומו שליח. הפנה אותו המשגיח אל הרב משה פנחס, מבחירי הישיבה שסיפר: ראיתי לפני יהודי נכבד בעל הדרת פנים קורנת, שביקש ממני שאלמד עם בנו.

שאלתי מדוע, מה הבעיה?

ענה: חלילה, אין כל בעיה.

שאלתי: אם כן, במה שונה הוא מכל בחור אחר, מדוע יש להקדיש לו תשומת לב מיוחדת?

ענה ואמר: לא הבחור שונה משאר הבחורים, אלא אביו שונה משאר האבות. הנני להסביר לך: אני עומד בראש כולל אברכים ומוסר את נפשי למען הכולל. אני מכתת רגלי בחו"ל, סופג בזיונות, וההליכה קשה עלי כל כך. אבל אני נושא בעול בשמחה, משום שכל אברך ככולל הריוהו כאחד מבני, ואני מוכן למסור את נפשי לרווחתו. ממילא הלוא תבין, שאם אני מוסר את נפשי למען בני הכולל, על אחת כמה וכמה, חובה כפולה ומכופלת לי למסור נפש למען בני. שהרי יתבעו ממני יותר מאשר תובעים מכל אב אחר. יאמרו: אם כה עמלת למען זרים, מה עשית לביתך, למען ילדיך! לפיכך, מבקש אני, שמלבד האחריות הכללית שנושאים המשגיח, ראש הישיבה ומגיד השיעור, יהיה בחור מבוגר שינחה אותו בפרטות...

למול נימוק זה, לא ניתן היה לסרב. ראיתי שעומד מולי אדם גדול, מספר הרב משה פנחס, והסכמתי להנחות את בנו וללמוד איתו ללא כל תמורה. אך הוא התעקש לשלם. וכדי שלא אחשוב שאין הוא סומך על הבטחה בחינוך, בגדר "אסיא במגן (בחנים), מגן שויא" - רופא ללא תמורה אינו שווה מאומה, אמר לי בחיוך: הלא "זה נהנה וזה לא חסר", שהרי חז"ל אמרו, שהוצאות בנים לתלמוד תורה אינם בכלל הקצבת הפרנסה אלא כל המוסיף מוסיפים לו...

משהסכמתי, לא היה גבול לשמחתו. הוא לא פסק מלהודות לי, והיה מתקשר תכופות אל הורי - לשבח אותי בפניהם, ולומר להם איזה בן נפלא יש להם, איך גמלתי עמו חסד של אמת, וכמה אני מקדיש להצלחתו של בנו...

אם התקשר אל הורי לשבחני מפני הכרת הטוב, הרי זה מורה על שלימות מידותיו. ואם חשב שעל ידי כך ידרבן אותי יותר - גם בכך הצליח...

מי יודע מה ילד יום...

לעיתים קרובות היה מתקשר לשאול איך למד בנו, האם מגיע בזמן לשיעורו, האם לומד בהתמדה. האם הוא משתתף בשיעור, מבין כדבעי, חוזר כל הצורך. מידי פעם היה בא בעצמו, עולה לישיבה לשוחח. שאלתי אותו מדוע בא, והלא הנסיעות יקרות והזמן יקר. מדוע אינו מסתפק בשיחות הטלפון? וענה: בטלפון, אתה יכול לענות באופן סתמי וכוללני, אפשר לומר "הכל בסדר" ולהרגיע. אבל אני איני רגוע, אני רוצה לראות את מבע הפנים, לוודא שאין מסתירים מפני מאומה. כך אמר, ואני באמת לא הסתרתי מאומה, ברוך השם לא היה מה להסתיר, שהרי היה בנו ממצוייני הישיבה. היה הרב קובלסקי שב לבית רגוע, אך כעבור ימים מספר מטלפן שוב, ואחרי שבועות אחדים מופיע...

עצם ההתעניינות הכפילה ושילשה את רגש האחריות שלי. כשראיתי כמה מאמצים הוא משקיע, כמה לבו רגש, וכמה כוחות נפש, חייב הייתי להתאמץ ולהשתדל עוד ועוד. הוא אמר לי: אני חולה, יודע אני שימי ספורים, לכן אני ממחר להשקיע ככל יכולתי כי מי יודע מה ילד יום...

זרע הרב קובלסקי בדמעה, במאמצים כבירים, ואכן יש מה לקצור ברינה...

"שמחתי בתוך יראתי"

פעם הופיע בישיבה, חיזור כסיד. וסיפר: כל היום שכבתי במיטה, לא חשתי בטוב, לא היה לי כח. התפללתי להקב"ה: רבונו של עולם, חזקני ואמצני. חיפשתי איזה

דבר שיוציא אותי ממיטתי, שיקפיץ אותי. חשבתי ללכת לכולל - ולא היה בי די כח. ואז אמרתי לעצמי: הן כבר זמן מה לא שוחתי על אודות בני - מיד הזמנתי מונית ונסעתי לירושלים...

היה משוחח איתי, ושומע אך שבחים. משוחח עם המשגיח ושומע בשורות מרנינות לב. חוזר אלי ואומר בסבר פנים רציני: המשגיח אמר אחרת, אמור לי את האמת!...

בענייני חינוך היה בגדר "אשר אדם מפחד תמיד". תמיד חשש. החינוך, היה אומר, דומה לסכר מים. קל לסתום סדק, אבל כשהוא מתרחב חלילה, המצב אבוד...

אמרתי לו: הרב קובלסקי, בנך בחור מצוין שבמצוינים, וגם אתם יודעים זאת. והראיה שאתם באים לכאן בשמחה כה רבה, יודעים מראש שתשמעו בשורות טובות!

פתח פיו בחכמה וענה: מה היה עוזר לי לו הייתי בא לך מודאג, הרי היית נמנע מלשבור אותי עוד יותר. לפיכך אני בא לכאן שמח, שאם תעצב אותי קצת עדיין אצא מכאן בשמחה...

אבל ברוך השם, מעולם לא היו לו סיבות לצאת מכאן פחות שמח. אדרבה, תמיד הוספתי לו סיבות לשמחה ולנחת רוח...

סיבת ההודעה...

פעם בא לשוחח על אודות בנו והפטר בחיוך: אני עומד לנסוע לחוץ לארץ, אתה נפטר מעונשי לחודש שלם... לא אטרידך בחודש הבא...

התקוממתי ושאלתי: מדוע אתם אומרים כן, למה אתם מתבטאים כך? הרי כה נהנה אני לשוחח עימנו!

רציתי רק שתדע, שבחודש הבא עליך להשגיח עליו הרבה יותר... ענה הרב קובלסקי.

(מתוך הספר 'אנא עבדא')

**לפתע נפתחה
הדלת, והשומרת
הנאצית עמדה
בפתח. כל האסירות
קפאו על מקומן
מפחד. אמא סיפרה
לנו שהיא הבינה
שעוד מעט יירו בה
למוות. היא קיבלה
על עצמה שאם
תזכה להינצל, היא
תגיד כל ערב את
פרק ק"כ בתהילים
לפני שתשכב
לישון, כל ימי חייה.**

הרב הגאון רבי מאיר
יונגרייס שליט"א,
משגיח בישיבת
'אור לישרים' בבית
שמש, מתאר כיצד
נראה חינוך אמיתי,
שמחזיק מעמד גם
כשרוב ילדי השכנים
הולכים בדרך אחרת.

ישראל וייס

הענן השחור שכיסה את שמי אירופה, החל להתפוגג לאטו. בנות הברית כבשו במהירות את שטחי השליטה של גרמניה הנאצית, פלשו לתוך גרמניה עצמה וכתשו אותה ללא רחמים. כשהמלחמה הסתיימה, כבר נשלטה גרמניה על ידי שלושה צבאות שונים, אף לא אחד מהם היה גרמני. הניצולים במחנות המוות, התקשו להאמין שהנה הם נחלצו ממות לחיים. במחנה בוכנוואלד שרד הרב משה אהרן יונגרייס זצ"ל, ואחת הניצולות מאושוויץ היתה העלמה מרים חיה בלבן ע"ה. מותשים, חולים, חלשים וחסרי כל, שבו השניים, כל אחד בנפרד, לג'ונג'וש עיר מגוריהם. לפני המלחמה לא הכירו זה את זה, אבל אחריה, כשמספר היהודים ששרדו את התופת היה נמוך כל כך, השידוך רקם עור וגידים במהירות ובאופן טבעי.

הם התחתנו כשהם חסרי כל. בקושי בגד ללבוש היה להם. הם לא העזו לחלום אז על דירה משלהם, שלא לדבר על חצר קטנה ורכוש נוסף.

אבל בבעלותם היה אוצר נדיר ומיוחד במינו, אוצר שמעטים זכו לשאת כמותו בתוכם: השאיפה העזה להקים משפחה ולחנך את ילדיהם לעבודת ה' בכל מחיר ובכל זמן.

הרב משה אהרן יונגרייס, החליט אז שכדי לעבוד

את ה', עליו להעפיל לארץ הקודש ולהתגורר בה. חשקה נפשו לקיים בהידור את המצוות התלויות בארץ, ובני הזוג שמו את מגמתם לארץ הקודש.

סרטיפיקטים הם לא הצליחו להשיג, לעלות באופן חוקי לא היתה להם אפשרות. אבל הם לא וויתרו. המתינו בתור עד שהצליחו לעלות על אחת מספינות המעפילים. ספינה רעועה וישנה, שידעה ימים יפים יותר ובכל זאת ששו ושמוחו הנוסעים שעליה, על ההזדמנות שנקרתה להם, להעפיל אל ארץ הקודש.

הם שטו בחדווה, וכשהתקרבו לארץ החשיכו את התאורה התקדמו בלאט, בניסיון לחמוק מתחת לעיניהם הבוחנות של הבריטים הארוזים. אבל הם, הבריטים הבחינו בספינה, וכמו עוד ספינות רבות אחרות, גם זו נקשרה לספינה גורת של חיל הים הבריטי, ונשלחה לקפריסין.

בני הזוג יונגרייס לא נשברו. הם התאכזבו מאוד, אבל המשיכו לקוות ולייחל שיזכו להגיע לארץ הקודש. ואכן, אחרי תקופה במחנה המעצר הקפריסאי, הגיע זמן גאולתם הפרטית, והם זכו להתנפל על אדמת הקודש ולחבוק את רגבי עפרה.

את דרכם הם עשו למושב 'הזורעים', השוכן לא הרחק מעיר הקודש טבריה. שם, במושב, התגורר אחיו של הרב יונגרייס, שהספיק לעלות לארץ עוד לפני המלחמה הגדולה, ולקבוע את מושבו במושב הדתי.

"האוירה במושב לא היתה מאוד תורנית, בלשון המעטה", מספר בנם הג"ר מאיר יונגרייס שליט"א. משגיח בישיבת 'אור לישרים' בבית שמש. "אבל לאבא לא היתה ברירה. הוא השקיע את כל כולו בחינוך שלנו, הילדים, וגם בניסיון להשפיע ולהפיץ תורה סביבו ככל האפשר.

"במשך 49 שנים הוא מסר שיעור 'דף היומי' ברציפות. במרוצת השנים עברו אצלו משתתפים רבים בשיעוריו. הוא לא ויתר, גם בתקופות קשות. השיעור היה חייב להמשיך והוא אכן המשיך במסירות נפש אמיתית.

"אני זוכר שבערוב ימיו, ישבתי על יד מיטתו בבית החולים. הוא כבר היה חלש מאוד, ואני ראיתי שהוא קצת מדוכדך ומדוכא בייסורים. רציתי לשמח אותו ושאלתי אותו אם הוא רוצה ללמוד.

**הם שטו בחדווה,
וכשהתקרבו
לארץ החשיכו
את התאורה
התקדמו בלאט,
בניסיון לחמוק
מתחת לעיניהם
הבוחנות של
הבריטים
הארוזים. אבל
הם, הבריטים
הבחינו
בספינה, וכמו
עוד ספינות
רבות אחרות,
גם זו נקשרה
לספינה גורת
של חיל הים
הבריטי, ונשלחה
לקפריסין.**

רוצה אוכל. עכשיו היא רוצה לקבל נר וקופסת גפרורים. הגויה שאלה לשם מה היא זקוקה לקופסת גפרורים נר, ואמא השיבה שיש לה יבלת שהיא רוצה לשרוף...

"בלילה הראשון של חנוכה, היא אספה סביבה את כל האסירות שישנו בבלוק שלה, בירכה ברטט ובהתרגשות את שלושת הברכות והדליקה את הנר הראשון של חנוכה.

"לפתע נפתחה הדלת, והשומרת הנאצית מהאס אס עמדה בפתח. כל האסירות פשוט קפאו על מקומן מפחד.

"אמא סיפרה לנו שהיא הבינה שעוד מעט יירו בה למוות. לא היו שם רחמים ולא שום הבנה. היא קיבלה על עצמה שאם תזכה להינצל, היא תגיד כל ערב את פרק ק"כ בתהילים לפני שתשכב לישון, כל ימי חייה.

"דממה שררה בבלוק, אף אחת לא פצתה את הפה, ואמא חשבה שאם היא לא תדבר ותקבל על עצמה את האחריות, עלולה הנאצית לירות למוות בכל הנוכחות או בחלקן.

"היא צעדה קדימה והודתה ב'פשע'. 'אני הדלקתי את הנר', אמרה, 'זה בגלל שיש כאן פשפשים, הם מציקים לנו, ולכן אנחנו מנסות להתמודד איתם על ידי הנר, להבריח אותם החוצה...'".

כשאמא שלי היתה מספרת את הסיפור, היא היתה צוחקת צחוק מר ומצינית שהאסירות בבלוק טענו אז שהנאצים הם אלו ששמו להן את הפשפשים כדי להציק להם. ברור שתירוץ כזה לא היה אמור לרכך את לבה של הנאצית הארורה. אבל הקבלה הטובה שלה פעלה את פעולתה, והנס אירע. הנאצית רק הזהירה אותה לבל תהין להדליק שוב אש בשטח המחנה, הסתובבה והלכה לה.

"מעניין לציין שמקרה דומה מאוד היה גם עם אבא שלי...". מספר הרב יונגרייס. אבי מורי מצא נייר ועיפרון במחנה בוכנוואלד. הוא זכר בעל פה את כל מגילת אסתר, היה לו זיכרון יוצא דופן, וכך במשך תקופה לפני פורים הוא כתב את כל המגילה על הנייר, ובלייל פורים הוא אסף סביבו עשרות אסירים וקרא בשקט ובחשאי את המגילה מעל גבי הנייר. זכר לנס הפורים, פרסומי ניסא בתוך המקום שבו היה הסתר הפנים הגדול ביותר בהיסטוריה...

"ילימים שאלתי אותך, אבא, מהיכן הכוחות?

אותנו. אבל היה אחד, הרב יונגרייס ממושב 'הזורעים'. הוא הכניס אותנו לביתו, קידם אותנו במאכל ובמשקה, ולאחר מכן כששמע את מטרת בואנו נרתם מיד והצהיר שהוא כמונבן ישמור שמייטה, ולא זו בלבד אלא שהוא הצטרף אלינו ועבר איתנו בית בית, גם במושב הזורעים וגם במושבים רבים באזור, הוא הכיר את החקלאים וידע עם מי אפשר וכדאי לדבר, וכך הצלחנו לבוא ולגייס עוד כמה חקלאים למטרה הקדושה הזאת של שמירת שנת השמיטה, דבר שאז לא היה קיים במציאות כמעט...".

"היום אנשים רבים תוהים איך יוכלו לחנך את הילדים שלהם לתורה ויראת שמים, כשיש בחוץ כאלו ניסיונות ופיתויים", אומר הרב יונגרייס.

"ובכן, אני חושב שזה הפיתרון. לקיים את המצוות בשמחה ובהתלהבות. כמו שההורים שלי עשו, ועובדה שהם הצליחו להעמיד דור מכובד מאוד של מאות נכדים ונינים, כולם הולכים בדרך התורה והמצוות, רבים מהם מגידי שיעורים, אנשי חינוך, מרביצי תורה ועוד, וכל זה בתוך מושב שרוב בניו לא יצאו תלמידי חכמים מופלגים בלשון המעטה.

"איך? על ידי קיום המצוות בשמחה. מכל הלב. כשאבא שלי היה מדליק נרות חנוכה, הוא ואמא שלי, שניהם היו מנגבים דמעות של התרגשות בברכת 'שהחינו'. הם דמעו מהתרגשות. כשנכנסו לסוכה, איזו שמחה היתה! כשאכלנו מצות, אבא היה נזכר איך במחנה בוכנוואלד הוא אכל כזית מצה שהם אפו במסירות נפש עילאית.

"אמא שלי תמיד היתה מספרת לנו בחנוכה את נס החנוכה הפרטי שלה. היא היתה במחנה והיו שולחים אותה לעבוד במפעל לייצור פצצות, עבודה בכפייה כמונבן. בעמדה לידה, ישבה אשה גויה שזאת היתה הפרנסה שלה, ואמא שלי עבדה בלי לקבל שום תמורה.

"לכן, הן עשו ביניהן הסכם. אמא שלי היתה מניחה לה כל יום כמה רכיבים שייצרה בארגו של הגויה, הגויה היתה מוסרת את הרכיבים ומקבלת תשלום בהתאם, ואמא שלי לא הפסידה כלום כי ממילא לא שילמו לה על עבודתה. בתמורה, הגויה היתה נותנת לאמא קצת בירה, או מרגרינה או פרוסת לחם, כל פעם היתה נותנת לה מעט מזון.

"כשהגיע חנוכה אמרה לה אמא שהיא לא

"הוא שמח מאוד על הרעיון, פתחתי גמרא, בדף בו הוא אחז, הוא היה קצת בפיגור אחרי הדף היומי בגלל האשפוז. התחלתי ללמוד לקרוא את הגמרא והוא הקשיב, אבל פתאום ראיתי שעיניו מלאו דמעות.

"מה קרה אבא", שאלתי אותו, והוא השיב: "זה נקרא ללמוד? זה נקרא ללמוד? אני בפיגור של שבעה דפים מהדף היומי. תראה מה נהיה ממני, אני כבר זקן ולא יכול ללמוד. אם אני לא יכול ללמוד, איזה טעם יש לחיים שלי? איזה טעם? למה לי חיים בכלל אם אין תורה בחיים האלו?".

"המשפטים האלו היו משפטים ששיקפו את כל מסכת חייו רצופת האתגרים והקשיים העצומים. הוא תמיד שרד בזכות הגמרא, ותמיד דיבר על התורה ועל השאיפה שלו ללמוד עוד ועוד. כך הוא הצליח לחנך את ילדיו לתורה ויראה, למרות התנאים מסביב, למרות שילדי השכנים לא בדיוק יצאו יהודים חרדיים, החינוך שלו ושל אמא היה חזק יותר מכל השפעה סביבתית חזקה ככל שתהיה.

"לפני שנים, כשהייתי בשנת האבל על אבי", מספר הרב יונגרייס, "הגעתי להשתתף בחתונה של תלמיד בישיבה שלי, גר צדק שהתחתן, ומאחר ואין לו משפחה יהודית, כמונבן שאנחנו, אנשי הצוות בישיבה שימשנו לו כהורים ושמחנו מאוד בשמות החתונה שלו.

"לאחר התייעצות עם פוסקי הלכה נאמר לי שאני צריך לבוא לחתונה, אבל מאחר ואני בשנת האבל על אבי, כיבדו אותי וכשהגעתי לומר מזל טוב, הפסיקו את המוזיקה.

"ישב שם רבה של קוממיות, הגאון רבי מנחם מנדל מנדלסון זצ"ל, רבה של קוממיות. וכששמע שעוצרים את המוזיקה שאל מה הגורם לכך. אמרו לו שיש כאן אחד, המשגיח בישיבה של החתן, קוראים לו יונגרייס והוא בשנת אבל על אביו אז עצרו את המוזיקה.

"הרב מנדלסון קרא לי ושאל אותי, אתה יונגרייס? איזה יונגרייס? אבא שלך היה הרב יונגרייס ממושב 'הזורעים'? אוי ואבוי, עצוב לשמוע...".

התפלאתי מאיפה הרב מנדלסון מכיר את אבי, והוא סיפר לי: "כשהתחלנו עם הפעילות למען שמירת השמיטה בארץ הקודש, הסתובבנו בין המושבים והקיבוצים בצפון, ודיברנו עם אנשים על כך שקרבה שנת השבע שנת השמיטה, ובשנה הזאת אסור לעבוד ולחרוש את השדה. צריך לנטוש את האדמה ולסמוך על הקב"ה שיפרנס אותנו.

"אנשים הסתכלו עלינו במבט מוזר, והמשיכו הלאה בעיסוקיהם. אף אחד לא הסכים לשמוע

**"עכשיו ניסית
אותי בניסיון
נוסף, ומה אני
אומרת? תודה
לך הקב"ה,
תודה לך.
אני עדיין אוהבת
אותך וסומכת
עליך שאתה
עושה מה
שהכי טוב, וכל
הדברים האלו
זה רק ניסיונות
שאתה מנסה
אותי.**

איך אפשר ככה להיות דבוק בקב"ה כשאתה רואה את התופת הזאת מול העיניים? רודים בך, משמידים אותך, מלקים אותך בפרגולים, מעבידים אותך בכפייה, כל המשפחה שלך הושמדה ואתה מודה ומהלל, אתה עוד מברך 'שהחיינו?' איך זה אפשרי?

"אבל אבא הסתכל עלי ולא הבין את השאלה. "מה זאת אומרת איך אפשר? לך נבראנו. אנחנו בסך הכל ממלאים תפקיד. הקב"ה מנסה אותנו, ואנחנו התפקיד שלנו זה לעמוד בניסיון ולהמשיך לקיים מצוות וללמוד תורה בשמחה".

"הקו הזה, של קיום מצוות בשמחה בכל מצב ובכל זמן, היה המאפיין המרכזי באישיות שלהם, וזה הסוד של החינוך לילדים, בדור שלהם וגם בדור שלנו.

"אמא שלי ע"ה נפטרה לפני שמונה שנים. לפני כן, כשהייתה בגיל מופלג אירע מקרה מצער מאוד במשפחתנו.

"למחרת אחד הנכדים ניגש לאמא שלי ושאל אותה, סבתא, מה את אומרת?

אמא אמרה לו דברים חודרים ללב: "אני לא יודעת מה לומר, אבל אני אגיד לך מה אמרתי היום בבוקר בתפילה. התפללתי שחריט, ודיברתי עם הקדוש ברוך הוא. אמרתי לו, אבא יקר, אתה זוכר שכשהייתי בת שלוש התייתמתי וגדלתי אצל סבא וסבתא שלי.

"מאז ידעתי שאתה אבי יתומים. אתה האבא שלי, ואתה האבא הכי טוב בעולם. אחר כך הגיעה השואה הנוראה, סבלתי סבל רב, איבדתי את כל משפחתי, אבל ידעתי שאתה האבא הכי טוב בעולם. האמונה שלי לא התערערה אפילו לרגע אחד בודד.

"עברתי צרות קשות. איבדתי נכדה שנרצחה בפיגוע הי"ד, ומה אמרתי? השבח לבורא עולם, הוא טוב ומטיב הוא האבא הכי טוב בעולם.

"עכשיו ניסית אותי בניסיון נוסף, ומה אני אומרת? תודה לך הקב"ה, תודה לך. אני עדיין אוהבת אותך וסומכת עליך שאתה עושה מה שהכי טוב, וכל הדברים האלו זה רק ניסיונות שאתה מנסה אותי.

"אבל יש לי רק בקשה אחת, אבי שבשמים. אתה רואה שאני מאמינה בך למרות הכל ועל אף כל מה שעברתי. אני גם מצהירה שלא משנה מה יעבור עלי מכאן והלאה אני אמשיך להאמין. אז בבקשה אבא, אל תנסה אותי שוב, אני אמשיך להאמין, אבל הכאב של האובדן גדול מנשוא...".

"אסיים בעוד נקודה אחת חשובה", מסכם הרב יונגרייס את הדברים, "לאמא שלי היו כ-350 נכדים כשהיא נפטרה. היא ידעה כל אחד מהנכדים באיזו ישיבה הוא לומד, באיזה שיעור הוא. למה? כי זה היה הכי חשוב לה בעולם, שהנכדים יתחנכו לתורה ועבודה. כשנכד היה נכנס ללמוד בישיבה, היא היתה באותו יום אומרת תהילים בדמעות שלישי שיצליח בתורה וביראת שמים. כל נכד זכה לתפילות חמות ונרגשות באופן פרטני, לא רק תפילה כללית על כולם, היא התפללה על כל ילד, וכל נכד וכל נין באופן פרטני שיצליח בתורה וביראת שמים. ואכן, התפילות פעלו את פעולתן, ובנוסף גם אנחנו ראינו מה באמת חשוב בחיים, והפנמנו את זה. ולוואי שנזכה להעביר את זה לילדים והנכדים שלנו באותה התרגשות שבה קיבלנו את זה מהורינו".

**נכנסנו לביתו של מרן ראש
הישיבה הגאון רבי אהרן לייב
שטיינמן זצוק"ל,
עם השאלה שנשאלת
שוב ושוב: במה
מתחילים לחזור
בתשובה**

תמלול פניקה מיוחדת של הרב יצחק פנגר, לעוסקים בקירוב

מכריז הכרזות פנימה. אז לצורך הענין הציצית היא השכפץ שלך, זה לא קשור לכיפה. אתה יכול להיות ברחוב בבית בעבודה עם ציצית זה נפלא. דבר שני. ודבר שלישי הוא אמר שבת.

אמרנו לו כבוד הרב שבת זה קצת גדול אולי לחבר'ה על ההתחלה יהיה קשה. אז הוא חשב חשב ואמר שיבואו לתפילה בשבת. שיבואו לתפילה בשבת. ערב שבת, בית כנסת ליד הבית שלך, אתה בא לקבלת שבת, תפילת ערבית, תחזור הביתה תעשה מה שאתה רוצה אם אתה יכול גם בבוקר, קמת נורמלי בזמן, תבוא לתפילת שחרית בבוקר קריאת התורה. תפילה בשבת.

שלושה דברים: תפילין, ציצית ושבת.

וכשהדברים יכנסו טוב, אמר אז כדאי ודאי גם להשתדל כמה שרק אפשר להקפיד בכשרות. אז שלושה דברים: תפילין, ציצית, שבת. וכשרות אם אפשר להתחזק.

כוחם של חמש דקות ומצוות ציצית

סיפר לי פעם חבר שלי שלפני כעשרים וחמש שנה, הוא טס לאומן, אז זה לא היה כל כך נפוץ כמו היום, אומן אומן ראש השנה. טס לבד, מגיע לאומן, מחפש איזה מקווה מעיין, מגיע בא לפשוט את בגדיו פתאום מרגיש איזה עצם מתכתי נצמד לו לגב, אה אה, הוא מסתכל אחורנית רואה שני ז'לובים אוקראיניים אומרים לו 'דא מאפייה פרוסקה תביא מני', בעברית: זה המאפייה הרוסית תביא כסף, הוא אומר איזה כסף בקושי יש לו לעצמו, בטח שלא הולך לתרום לחברה הללו, אבל מה הוא עושה מול אקדח שלוף, הבן אדם חשב לרגע נחה עליו רוח אלוקים, הבן אדם שלף את הציצית שלו תקשיבו טוב, הוציא ככה את הציצית אמר להם, 'דא מאפייה יזאלה', תזהרו, הם לא הבינו מה זה? מה זה הדבר הזה? אולי זה לאסו? אולי איזה נשק לא קונבנציונלי מהמוסד, אמרו לו 'חרשו קקדילה', הולכים הולכים הולכים. הלכו.

אמר תראה מה זה ציצית, סך הכל עולה חמשה עשר שקלים. ויש לך שכפץ? מתחתך ששומר עליך אז ציצית זה דבר חשוב מאד.

אתן לכם סיפור שנבין כיצד אפשר להתחיל, הסטייפלר זכר צדיק וקדוש לברכה, אבא של מרן רבי חיים קנייבסקי, נאלץ בשלב מסוים לשרת בצבא הרוסי, כאשר הגיעה השבת הראשונה הוא מתייצב בעמדת השמירה והשומר ששמר לפניו הניח את המעיל של

במחלקת הקירוב של ארגון 'אחינו' עוסקים כבר שנים רבות בקירוב צעירים לאבינו שבשמים. ישנה שאלה שעולה כל הזמן בקרב המתחזקים, באיזו מצוה להתחיל? הצעירים נמצאים בתחילת דרכם והם מעוניינים להתחיל במשהו קטן. ואז באה השאלה, כמה מתחילים? לצורך כך הוחלט להפיק סרטון מיוחד שמיועד לצעירים עם המרצה הנודע הרב יצחק פנגר. נכנסנו אז לפני כמה שנים, לביתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן וצוק"ל, עם השאלה הזאת.

אנו מגישים לקוראי 'בית היין' את תימלול הסרטון שהופק אז, בלשונו המיוחדת של הרב יצחק פנגר:

נכנסנו לביתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן יהודי שכל עולם התורה עמד עליו, חוד החנית, גדול הדור כשהיה קרוב לגיל מאה, עם השאלה הזאת.

בחור, אדם, רוצה להתחזק, מבין, אוקי, תורת ישראל אמת במה אני מתחיל?
מה הצעד הראשון שיהודי צריך לעשות אחרי שכמובן הבין, יש פה על מה לדבר,

איזה מצוות כדאי לו לקבל?

הוא אמר שלוש מצוות:

תקשיבו טוב, האחת תפילין.

הוא אומר יהודי קם בבוקר שיניח תפילין, חמש דקות להניח תפילין, כמובן צריך ללמוד איך להניח את זה תלמד מסבא מאבא מדוד מהבית כנסת, לא משנה מה, אתה קם בבוקר חמש דקות טיפה לפני הזמן, לפני הבית ספר לפני העבודה, לפני מה שאתה רק רוצה. חמש דקות!! לא חייב בית כנסת, לא חייב שום דבר. בבית אתה מניח תפילין קורא קריאת שמע הלאה שלום על ישראל, אם אתה מתקדם תפילת שמונה עשרה, בית כנסת, נהדר.

תפילין קודם כל, שלב ראשון.

שלב שני הוא אמר לנו ציצית.

פשפש שכפץ של היהודי ציצית, אתה הולך קונה ציצית במינימום כסף, שם אותה מתחת לבגדים לא מחוץ לבגדים, לא צריך שיראו את זה, בתוך המכנסים אף אחד לא רואה שום דבר, לא מציץ מלמטה לא

תקשיבו טוב, אם אדם רוצה להתחזק רוצה להתקדם במשהו, חמש דקות אתה יכול? ה' יתן לנו את הכח להצליח. אבל חמש דקות כל אחד מאיתנו מסוגל. צעד אחד לאדם צעד גדול לאנושות.

השומרים על העץ, נתנו לו שמירה מאד קשה בין שתיים לארבע לפנות בוקר קור אימים, עשרים מעלות מתחת לאפס, סיביר. הרב מגיע לעמדת השמירה והמעיל תלוי על העץ, עכשיו יקירי, הלכה בשבת אסור להוריד דברים מהעץ, דברים שתלויים על העץ, נתקעו על העץ, לא מורידים אותם בשבת, והרב נכנס לדילמה, מצד אחד הוא רואה את המעיל תלוי על העץ והוא רוצה להוריד אותו כי ללא מעיל שעתיים שמירה הוא יקפא למוות, זה היפותרמיה הוא ימות, מצד שני הוא אומר לעצמו הוא לא רוצה להוריד את המעיל מהעץ כי זה חילול שבת אז מה לעשות להוריד את המעיל או לא להוריד את המעיל, אומר הרב בוא נגיד ככה שעתיים ללא מעיל לא שייך, כי זה פיקוח נפש ומוותר להוריד את המעיל, אבל חמש דקות אני מסוגל להחזיק ללא המעיל, אני אחזיק, אחזיק חמש דקות, אחרי חמש דקות שאל את עצמו שאלה נוספת שעה חמישים וחמש דקות ללא המעיל לא שייך אבל חמש דקות אני יכול? אני יכול. החזיק עוד חמש דקות ועוד חמש דקות ועוד חמש דקות עד שסיים את כל השמירה בלי לגעת במעיל.

תקשיבו טוב, אם אדם רוצה להתחזק רוצה להתקדם במשהו, חמש דקות אתה יכול? כל מה שאמרנו ציצית תפלין, שבת, גם אם אתה לא יכול לתמיד תתחיל אפילו רק בשבת, נגיד, ציצית בשבת, סתם דוגמא אתה בא לבית הכנסת השבת הזו תבוא מה יהיה שבוע הבא עזוב אותך, שבוע אחד שבועיים תתחיל, תוכל תמשיך, לא תוכל גם תמשיך.

ה' יתן לנו את הכח להצליח. אבל חמש דקות כל אחד מאיתנו מסוגל. צעד אחד לאדם צעד גדול לאנושות.

סיפור אמיתי מרתק!

לפני כמה שנים, עשו עלי תכנית באחד הערוצים המובילים, ישבתי בבית של הורי, המראיין חיים אתגר יושב מולי שלוש שעות ומראיין ושואל ומצלם, נגמרת התכנית מקפל ציוד ואומר לי פנגר אני יכול לשאול אותך שאלה, אל תפגע הוא אומר, אבל פנגר למה אתה חרדי? למה אתה חרדי? אומר לי פנגר בוא בוא, אם אתה בא אלי, פנגר פנגר אני מחתים אותך בערוץ... פנגר בוא בוא, סלב אני עושה אותך, אמרתי לו חיים יקירי, אתה שואל שאלה טובה מאד אבל בוא אני אומר לך, אני מאד מעריך אותך כבן אדם, מן הסתם באת מעולם האקדמיה אבל גם אני הגעתי מעולם האקדמיה, אז בא נאמר שרוב מה שאתה יודע היום גם אני יודע, לא מתיימר לדעת כל מה שאתה יודע אבל רוב מה שאתה יודע גם אני יודע, אבל רוב מה שאני יודע היום, אתה עדיין לא יודע, כי אם היית יודע מה שאני יודע, אולי היית נראה בדיוק כמוני. כל הבעיה שלנו זה ידע, לכן הדבר החשוב ביותר כאשר אני בא בכלל להתקרב למערכת כזו או אחרת כל שכן מערכת של שמירת תורה ומצוות זה שיעורי תורה, תבוא ללמוד, אם זה באתר, אם זה בשכונה, תבואו איפשהו שיעור תורה אצלכם אל תתביישו תבואו אנחנו כולנו ככה התחלנו, אתה מגיע לשיעורי תורה אתה משתתף אתה מתקדם, אז פתאום נפתח לפניך עולם אדיר שלא ידעת בכלל על קיומו, שנמצא מתחת לאף שנקרא עולם היהדות.

רק אסיים עם דבר אחד שמעתי את זה מהרב של סביון, בעשרת הדברות, משה רבינו מגיע לפרעה ואומר לו let my people go שלח את עמי בעברית, אמר הרב ברודמן, היום התפילה שלנו הזעקה שלנו כלפי בורא עולם זה let my people know תן לעם שלנו לדעת כי אם היינו יודעים מה הערך של תורה, אם היינו יודעים מה הערך של שמירת שבת, של מצוות, אני אומר לכם, מן הסתם כולם היו רצים אחרי זה אז ללמוד זה שלב מאד חשוב, לבוא לשיעורי תורה להחכים, יפתחו לפנינו שערים אדירים. בהצלחה.

**לפני שנים לא
מעטות, ראה פעם
אבא אחד המעיר
לבנו על כך שהוא
מדבר בתפילה
וגוער בו שיפסיק
לעשות זאת. הבן,
בתמימות של ילד,
השיב לו...**

«««

אבות ובנים

הגאון
רבי אהרן מרדכי
גריין שליט"א, ובנו
הרב יעקב גריין, אחראי
צוות חונכים ב'אחינו',
מסבירים איך מחדירים
בלב הילדים אהבה לתורה
ושמחה בקיום המצוות.

אחד הפעילים הצעירים והנמרצים בארגון 'אחינו' הוא הרב יעקב גרין, אברך כולל צעיר שמשמש כאחראי צוות חונכים של הארגון. הוא עצמו לומד עם מספר חניכים מדי יום, ומנצח על צוות נרחב של חונכים רבים אחרים, שכל אחד מהם משקיע במספר חניכים ומקדם אותם בסייעתא דשמיא.

"העבודה של חברי הצוות פשוטה מאוד", אומר הרב גרין, "אבל גם מורכבת מאוד... היא פשוטה כי המשימה היא אחת ויחידה, להחדיר בלבו של הבחור הצעיר את האהבה ללימוד התורה, להקנות לו את היכולת להנות מהלימוד.

"זאת גם משימה מאוד מורכבת, כי לכל בחור יש סגנון משלו, דרך חשיבה משלו, דברים שהוא אוהב לעשות ודברים שהוא פחות אוהב, ולפעמים לוקח זמן עד שאתה מוצא את המסילה הנכונה ללבו של כל חניך ספציפי".

הרב גרין הוא בנו של הגאון רבי אהרן מרדכי גרין, מחשובי הרבנים בבית שמש, דומ"ץ בבית מדרשו של כ"ק מרן אדמו"ר מלעילוב שליט"א, ומחבר סדרת הספרים 'לקוט הלכות ועניינים הנוגעים למעשה'.

במסגרת פרויקט 'אבות ובנים' של 'בית היין', ביקשנו לראיין את האב והבן גם יחד, וב'ה זכינו לשיתוף פעולה מצדם, בתקווה שהדבר יביא לזיכוי הרבים.

הילד שהשיב תשובה ניצחת

"בבית הורי למדתי דבר מאוד מיוחד", אומר הרב גרין הצעיר, "למדתי שכל נושא הלכתי יכול להיות נושא לדיון הכי מרתק בשולחן השבת, בצורה של שיחה נעימה ומשפחתית. כל ווארט, כל רעיון, כל דבר תורה שנאמר בשולחן, נאמר עם כזאת חביבות ומתיקות, עם 'גישמאק' אמיתי. לא צריך לגעור בילדים כדי שיקשיבו, לא צריך להמתין עד שהמבוגרים יותר יסיימו את מה שיש להם לדבר ביניהם. כולם מקשיבים כי בעצם כולם נוטלים חלק פעיל בדיון.

"זה יכול להיות נושא של מוקצה בשבת, או שאלה של מלאכת שבת מדאורייתא, זה יכול להיות נושא בשאלה על חציצה בנטילת ידיים, או על הצורך לפסוע שלוש פסיעות אחרי שמוסיימים תפילת שמונה עשרה. הנושא לא משנה בכלל, מה שמשנה זאת הצורה שבה דיברנו על זה בשולחן, ביוזמתו של אבא כמובן, באופן הכי נחמד והכי מעניין. זה באמת עניין אותנו, כי הוא הכניס אותנו לפרטי הספק, לצדדים השונים, הוא שמע מה יש לכל אחד לומר, נתן לנו להתווכח קצת מי צודק יותר ומי צודק עוד יותר... גם הבנות אלו שלומדות בסמינר ואלו שבבית הספר, כל המשפחה נהנית לשוחח בדברי תורה כי זה פשוט מעניין!".

זה המקום לציין כי נוסף להיותו מורה הוראה לרבים, הרב גרין הוא גם מנחך כפשוטו בעבודתו כמגיד שיעור ב'תורת עולם' בבית שמש, זה למעלה מעשרים שנה, משרה אותה הוא ממלא הרבה לפני שהתעטר בכתר ההוראה, ושאותה אינו מוכן לזנוח בשום אופן, למרות שהוצעו לו משרות נכבדות ומכבדות יותר.

"חינוך זאת מלאכת שמים", הוא מדגיש, "ודווקא העובדה עם הנערים הצעירים, אלו שעכשיו ממש מתחילים את החיים הבוגרים שלהם ונערכים להיכנס לישיבה בסייעתא דשמיא, היא הזדמנות לעצב תלמידים עם ידאת שמים ועם אהבה ללימוד. זאת שליחות שאין למעלה הימנה".

"במשך השנים למדתי כלל אחד או שניים בחינוך, כמו כל מנחך שצובר ותק. אבל תמיד אהבתי לגשת למחנכים הוותיקים ולשמוע מהם הדרכה. כבר אמרו חז"ל שסתירת זקנים היא בניין, והלומד מן הזקנים כשותה יין ישן.

"אחד מוותיקי המחנכים שממנו למדתי לקח הוא הגה"ח ר' שמשון לרנר שליט"א, שסיפר לי סיפור יפה שהוא עצמו היה עד לו. הוא מספר, שלפני שנים לא מעטות, ראה פעם אבא אחד המעיר לבנו על כך שהוא מדבר בתפילה וגוער בו שיפסיק לעשות זאת. הבן, בתמימות של ילד, השיב לו: "אבל אבא, גם אתה מדבר בתפילה". למרבה הצער, האבא לא קיים בעצמו את מאמרו חז"ל 'קבל את האמת ממי שאמרה', ובמקום להזדעזע ולהבין שעליו לשפר את דרכיו, הוא בחר בדרך הקלה וכעס והעניש את הבן בצורה משפילה.

"הרב לרנר מספר שהוא מאוד הזדעזע למראה ההתרחשות, ולאחר מכן ישב וכתב מכתב אנונימי לאותו אבא, בו הוא מבהיר לו כי הוא עשה עוול נוראי לילד, ושמוכה חינוך לא יצאו פירות טובים במיוחד.

"מספר הרב לרנר שעברו מאז שנים רבות, הוא מכיר את אותו ילד שספג אז את העונש המשפיל, והוא יכול להעיד שהילד מדבר בתפילה בדיוק כמו אבא שלו, ולא זו בלבד, אלא שגם הוא גוער בילדיו שלא ידברו בתפילה..."

איסור חמץ מול איסור שבת...

"והאמת היא, שלא צריכים להגיע לסיפורים כדי לראות כמה המסר הזה נכון וצועק מעצמו. אנחנו רואים שהילדים הם בדרך כלל חיקוי של ההורים, לטוב ולמוטב. זה לא משנה כמה תגיד לילד שלך עשה כך או עשה אחרת, הוא מסתכל על איך שאתה מתנהג, לא על איך שאתה מדבר. והמעשים שלך הם החינוך החזק ביותר לילד.

"לכן עיקר החינוך של כל ילד הוא בבית, ולא בתלמוד התורה. 95 אחוז מהחינוך זה בבית, כי הילדים מחקים את התנהגות ההורים, לא את התנהגות המלמד. מהמלמד הם יכולים ללמוד כמה מעשה זה חמור וכמה מעשה כזה רצוי ואהוב לפני הקב"ה, אבל הם יתנהגו בסופו של דבר כמו שהם רואים בבית.

"חפשו בבית הכנסת ותראו מי מתפלל כראוי, לא המבוגרים שאבא שלהם קשר אותם לספסל בבית הכנסת כשהיו צעירים ולא הרשה להם לצאת ולשחק בחוץ בשום פנים ואופן. לא אלו שאבא שלהם עמד והתפלל בדביקות, מתפללים גם הם בדביקות. אפילו אם אבא שלהם בכלל לא שם לב מה הם עושים בבית הכנסת כשהם היו קטנים.

"אני לא אומר שזה קורה בכל המקרים, יש יוצאים מן הכלל. יש עוד גורמים ויש גם חשבונות שמים שאנחנו לא מבינים. אבל ברוב רובם של המקרים, ממש ברוב המכריע, ההתנהגות של הילד היא חיקוי של אביו וגם התנהגותו של המבוגר מושפעת מאוד מאוד מההתנהגות של הוריו ואיך שהם התנהגו כשהוא היה צעיר לימים.

"כשהורים יבינו את זה, כל החינוך שלהם יראה אחרת. ולכן אני תמיד משתדל להשרות אווירה כזאת בשולחן השבת וגם בארוחת צהרים של יום חול. זה לא משנה מת, בכל זמן ובכל עת, אם העיסוק בהלכה ובדברי תורה הוא עיסוק של שמחה והנאה, אם זה מעניין ומרתק, אם זה דיון מסעיר ומאוד נחמד, הם יאהבו את זה, הם ילמדו הלכה ויתעניינו בהלכה ותמיד כשהם ישמעו דבר הלכה חדש זה יעניין אותם, זה יסקרן אותם!

"למשל בערב פסח השנה שחל בשבת, הגיע אלי שאלה מאוד מעניינת: משפחה שמתגוררת כאן באזור, הכניסה לחם פרוס למקפיא, והתוכנית היתה לאכול אותו בסעודות השבת, ולאחר מכן לבער את השאריות כמו שמבערים חמץ בשבת, על ידי הפקרה או השלכה לשירותים וכדו'.

"אלא שכשנכנסה השבת הם נזכרו שלפני שבת שכחו לנתק את הנורה הנדלקת בכל פעם שפותחים את המקפיא, ועכשיו הם נכנסו לפלונטר חמור מאוד. לפתוח את המקפיא אי אפשר כי זה מדליק אור, ולהשאיר את החמץ אי אפשר כי הם עוברים בבל יראה ובל ימצא... מה עושים?"

"הצגתי את השאלה בפני הילדים ושאלתי לדעתם, ביקשתי שיעזרו לי לחשוב על פתרונות, כמובן אחרי שפסקתי למשפחה מה לעשות... אחד אומר שהחמץ הוא רק מדרבנן כי כבר ביטלו בלב, ופתיחת המקפיא היא מדאורייתא, ואם נביא גוי זה גם אמירה לנוכרי שבות, מדרבנן... ילד אחר מציע לומר לתינוק לפתוח את המקפיא, היתה הצעה להחליט שהמקפיא מכור לגוי עד אחרי שיעבור הפסח. כל מיני הצעות, וכל הצעה עוברת בדיקה אם היא עומדת במבחן ההלכה... איזה יוכוח סוער, איזו אווירה נפלאה של דיון הלכתי אקטואלי במיוחד, וכל אחד מהילדים שישבו סביב השולחן למד כמה מושגים חדשים שלא ידע קודם לכן בכל הקשור לביעור חמץ ולאמירה לנוכרי וכדו'. והאמת היא שלא צריך להיות מורה הוראה כדי לנהל כאלו דיונים בבית, כל אחד יכול לפתוח נושא ולנהל דיון עם הילדים. זה לא כזה קשה כמו שזה נראה..."

להוציא מהנער את האיוולת

הרב גרין מציין את דברי הבעל הטורים בפרשת 'ויגש' שאומר שיש ב' פעמים במסורה 'קשורה', פעם אחת 'ונפשו קשורה בנפשו', ופעם אחת 'איוולת קשורה בלב נער', והפשט הוא שעל ידי 'ונפשו קשורה בנפשו', על ידי חיבור חזק בין האבא והבן, חיבור נפשי ורגשי, על ידי זה מוציאים את האיוולת הקשורה מלב של הנער ומסלקים אותה ממנו, כי החינוך האמיתי הוא רק בדרך של אהבה וחמימות וקשר בין האבא והבן. אי אפשר לחנך על ידי הערות ומתיחת ביקורת עקבית, זה לא חינוך, זאת סתם התעללות.

"מזן הגרא"ל שטיינמן נשאל פעם מה יעשו הורים וכיצד יחנכו ילדים שלא שומעים בקולם. הוא אמר שלהעיר לילד פעם אחת על התנהגות שאינה ראויה זה דבר נכון וכך צריך לעשות. כשבאים להעיר בפעם השניה, כך אמר הרב שטיינמן, צריך לחשוב קודם לכן היטב האם ההערה תועיל או תזיק. אבל להעיר פעם שלישית, זה תמיד מזיק ואף פעם לא יוצא מזה שום דבר טוב, ולכן אסור להעיר לילד שלוש פעמים על התנהגות מסוימת... כמובן זה לא אומר שאסור לחנך את הילדים, אלא שההערות הן לא חינוך.

"כעין זה אומר האוהב ישראל מאפטא זיע"א, על הפסוק 'ואתם בנו לכם ערים לטפכם', שהנהגת הילדים תלויה בהנהגת ההורים, וככל שההורים בדרגה רוחנית גבוה יותר זה משפיע

גם על ילדיהם, ולכן "ואתם בנו לכם ערים", כשאתם בוראים מלאכים, מלשון 'עירין קדישין', כשאתם בוראים מלאכים במעשיכם הטובים ובונים לכם ערים, קחו בחשבון שהמלאכים הללו ילוו את טפכם, את הילדים שלכם, הם ישמרו עליהם ויסייעו להם בבניין קומתם הרוחנית. זה אותו רעיון, בסגנון של סגולה, אבל הרעיון הוא שצריך לאהוב את הילדים, להשקיע בחינוך על עצמנו, ההורים וממילא זה משפיע על הילדים יותר מכל דבר אחר.

כשהייתי עצוב, נשארתי לבד

"לסיום אספר כאן מעשה נפלא ששמעתי בשמו של הגה"צ רבי צבי מאיר זילברגר שליט"א, שמספר שאחרי השואה היה יהודי שאיבד את כל אשר לו בשואה הנוראה, ובכך זאת הוא היה איש שמח מאוד ותמיד השפיע שמחה על כל סובביו.

"שאלו את האיש איך אתה יכול? אתה לא עצוב על בני המשפחה שנטבחו בידי הנאצים הארורים ימ"ש וזכרם?

"השיב אותו יהודי תשובה חכמה ואמיתית מאוד: "האמת שאתם צודקים", הוא אמר, "אני צריך להיות עצוב בגלל כל מה שקרה לי וכל מה שהפסדתי. ואתם יודעים מה? פעם הייתי באמת עצוב מאוד, הייתי הולך כל היום עם הראש מושפל, דמעותי על לחיי ואין לי מנחם.

"ואז הסתכלתי פעם אחת מסביב, וראיתי שרק אני בוכה. מסביב אנשים ממשיכים בחיי היום יום. יש להם עבודה ועיסוקים שונים, הם לא יכולים להתעסק כל היום בצער על האנשים שנרצחו בשואה.

"הבנתי שאני נשארתי לבד. בודד במערכה. רק אני מתאבל ועצוב, וכולם מסביב שמחים וממשיכים בשגרת חייהם.

"החלטתי לנסות את הכיוון ההפוך. אני שש ושמוח וכולם מסביבי שמחים, כי השמחה מדבקת וכשהיא מתפרצת החוצה היא סוחפת אחריה את כל הסובבים אותי..."

"בסיפור הזה טמון מסר מאוד חזק", מסכם הגרא"מ גרין את דבריו, "אם אבי המשפחה מתהלך כשהוא עצוב ודואג, אפילו אם זה מיראת שמים טהורה, הוא מדקדק מאוד בהלכה אבל עושה את זה עם עצב ואפילו קצת חרדה, אז נכון, הוא ירא שמים גדול. אבל מה הסיכוי שהילדים שלו ירצו להיראות כמוהו? הוא נראה מסכן, למה שמישהו ינסה ללכת בעקבותיו?

"לעומת זאת, אם אבא הוא האיש הכי שמח במשפחה. טוב לו, הוא תמיד מרוצה, הוא לא סופר את הפעמים שבהם הוא לא הצליח לצאת ידי חובת כל השיטות בהלכה זאת או אחרת, אלא להיפך שש ושמוח, אחחה איזה תענוג, נטלנו לולב, והלולב שלנו מהודר כמעט לפי כל השיטות. אולי בשנה הבאה נזכה להגיע ללולב מהודר עוד יותר. איזה יופי!!! הלוואי! תראו מה זה, אנחנו מחזיקים ביד כמה ענפים של מיני צמחים, לצדם פרי עץ הדר, מונענעים אותם קצת וזוכים במצווה כל כך חשובה ונפלאה!!! אשרינו שזכינו... בואו נצא בריקוד קטן, בואו נשמח ונגיל בשמחת המצווה..."

"כשאבא מתנהג כך, אין ספק שהסיכוי שהילדים שלו ירצו להיות כמוהו, גדול הרבה יותר. כמובן שזה צריך להיות בגדר הנורמלי, אנחנו לא מדברים על אנשים מעופפים שמנותקים מהקרקע, אלא על פעולות שמשרות שמחה ועליצות בבית, עם קיומה של כל מצווה וכל דקדוק הלכה נוסף.

"וזה לא מוגבל רק לאבא כמובן. גם האמא יכולה וגם צריכה להפגין שמחה, להדביק את כל בני הבית בשמחתה, ולהראות לילדים כמה היא מרגישה שמחה ומאושרת שהם לומדים תורה, ושהיא זוכה לקיים כל כך הרבה מצוות".

**הוא שאל: אם
כשהייתי חילוני
ריק ופוחז, מתהולל
ורץ מריגוש לריגוש
ללא שום תכלית,
לא היה לי שום
"בעיות", ודווקא
עכשיו כשחזרתי
בתשובה פתאום
הם צצו בחיי,
אחד אחרי השני,
"מגיע לי" כאלו
סטירות!?!.**

**פרק באמונה תמימה,
עם השאלה שהציג
יהודי שחזר בתשובה
להגאון רבי עזריאל
טאובר זצ"ל**

הרב ישראל קליין

חזרתי בתשובה, בתחילה הכל הלך כל כך טוב, היה כזה תענוג, נהנתי מכל שבת ומכל חג, כל מצוה חדשה שלמדתי האירה לי באור יקרות, עשיתי אותה בחשק נפלא, כל קטע גמרא שלמדתי היה מתוק מדבש, אם זה היה איזה ביאור דברי אגדה בכלל הייתי ברקיע השביעי, כל סיפור על חז"ל ריגש אותי, בכלל כל חיי קבלו משמעות, הרגשתי שאני שווה, שיש לי למה לחיות, שיש לי סיבה לקום בבוקר. קלטתי פתאום שגם בצחצוח שיניים אני עושה את רצון האלוקים, הכל היה זוהר ומאיר, בנעימות שא"א בכלל לתאר.

עד שהעסק התחיל להתרסק, משהו נעשה אפור וחד גווני בסדר היום הקבוע, לקום בבוקר, ליטול ידים, להניח תפילין, זוהר מילות התפילה שכל כך התרגשתי מהם הועם, ועל כולנה התחלתי "לחטוף מכות" מלמעלה, אם כשהייתי חילוני ריק ופוחז, מתהולל ורץ ומדלג מריגוש לריגוש ללא שום תכלית, לא היה לי שום "נסיונות", פתאום הם צצו בחיי, אחד אחרי השני, בעיות בריאות, בעיות בשלום בית, מצוקה כלכלית. ואני בעצם לא מבין מה קורה? כשהייתי חילוני החיים היו יפים וטובים ודווקא עכשיו כשחזרתי בתשובה "מגיע לי" כאלו סטירות!?!.

מה עוד מגיע לך?!

כאשר האדם חי נכון את חייו, השקפת עולמו היא בהירה, הוא מרגיש בדיוק להיפך, בורא עולם זיכה אותי בזכות הגדולה לחזור בתשובה, להכיר את חיי האמת ומה עוד מגיע לי בחיים, כל מה שאקבל יותר מזה הוא רק "בנוס". אין מאושר ממני!! זכיתי להכיר את האמת של החיים, נכון שחזרתי בתשובה ועמדת בניסיונות, אבל מי נתן לי את הכוחות לכך, מי הוביל אותי והביא אותי לכאן?

זו אולי היתה מחשבתו של אברהם אבינו. הקב"ה קירב אותי אליו, הוציא אותי מאור כשדים מרפש וזוהמת הכפירה, אבי ואימי ואחי כולם נשארו נבערים מדעת, עובדי אלילים ואותי קירב המקום לעבודתו. הוא זיכה אותי לעמוד בעשרה נסיונות לפניו, הוא נתן לי את הכוחות, הוא שלח לי את החיזוקים ואת המחשבות הנכונות, הוא נתן לי את הנסיון וגם שלח לי את הכוח לעמוד בו. מה עוד מגיע לי, אחרי שזכיתי לכזו מתנה גדולה, להיות נרצה לפניו לשמשו ולעובדו.

כך תרגם התרגום את המילים "ויהי כאשר התעו אותי אלוקים מבית אבי" היינו כאשר הפריש אותי הקב"ה ממשפחתי שהיתה עובדת אלילים וקרבני לעבודתו, כלומר אברהם אבינו הרגיש את החסד הנורא הזה שקרבו המקום ובוחר בו ומה לי לדרוש, מה לי לבקש יותר.

החפץ חיים ז"ע כאשר הוא היה עורך "חשבון נפש", הוא היה אומר: רבנו של עולם! זכית אותי לחבר את החפץ חיים זכית אותי לחבר את המשנה ברורה, את האהבת חסד, את הזכור למרים, את השמירת הלשון, מה אני עשית למענך? כלום!

אני הייתי עושה "חשבון הנפש" קצת שונה, רבנו של עולם הקמתי לך את ישיבת ראדן, כתבתי למענך את המשנה ברורה, חפץ חיים ושמירת הלשון ומה מגיע לי? שלא יהיה לי כסף לקנות יין לקידוש? שלא יהיו לי כסאות שלימים? למה אני צריך למכור בחנות ובקושי למצוא את פרנסתי?!

הוא אשר אמרנו אדם אשר יש לו את ההשקפה האמיתית, חושב בדיוק כמו החפץ חיים, מה מגיע לי כל מה שעשיתי הוא מתת השם.

היסוד, ראשית לכל, שאדם מכיר בחסד הגדול שהוא זוכה להיות מחובר לאמת, מחובר לנצחיות, לדברים האמיתיים של העולם, וממילא שום דבר לא מגיע לו, הוא לא מחפש שינתנו לו כלום על זה, כי זה האושר הגדול בחייו שהוא השיג את האמת של החיים. כך מתאר לנו הרמב"ם את אברהם אבינו (רמב"ם הלכות תשובה פרק י) העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצוות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה, אלא, עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבוא בגללה ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלקיך, כאשר אתה "תלמיד של אברהם אבינו" ועושה האמת מפני שהוא אמת. אין לך אכזבות כי אין לך צפיות, די לך בזכות הגדולה שזכית לעשות את האמת

שאלה זו הציג יהודי נכבד שחזר בתשובה למו"ר הגאון רבי עזריאל טאובר זצ"ל והאמת ששאלה זו נמצאת בתוכנו. הרבה פעמים איננו מעיזים להוציא אותה פנינו, כמו אותו בעל תשובה, אבל רבים מאיתנו חוו חוויה דומה. הם עשו איזה ויתור גדול בבין אדם לחבירו וציפו שכמו בסיפורים היפים הם יזכו להארה שמימית, לחסד אלוקי יוצא דופן. לתדהמתם הם קיבלו את ההיפך הגמור, הם עשו מעשה נאצל בכל קנה מידה ולא רק שלא החמיאו להם על כך, לא רק שהם לא קיבלו "פידבק", להיפך, הם סבלו בשל כך בזיונות נוראיים.

מצב זה הוא המצב הוא המצב בו היה נתון אברהם אבינו אחרי מעשה העקידה, הוא עשה מעשה כזה "גדול" שאנחנו מכירים את גדלותו לפי שכרו, שהרי עד היום אנו אוכלים את פירות "מעשה העקידה", עד היום אנחנו מזכירים ורואים בו זכות עצומה בשבילנו.

לפי מנהג בני אשכנז אנו חוזרים ומציינים את העקידה בכל יום מימי הסליחות שלע שרת ימי תשובה. לפי מנהג בני ספרד יש פיוט הנאמר ברגש רב לפני תקיעת שופר העוסק ב"מעשה העקידה", הפיוט הנקרא "העוקד והנעקד".

והנה אחרי מעשה גדול כל כך, עצום כל כך, שבגיננו אנו חיים עד היום, הוא צריך לחזור לביתו ולמצוא ששרה אמנו נפטרה ואין לו מקום לקבורה. זה סוג של "סטירת לחי", מדוע זה מגיע לי? היה לכאורה צריך אברהם לחשוב. מה לא טוב במה שעשיתי? איך אברהם אבינו אינו שואל שאלות ומקבל רצון השם באהבה ובתמימות. לדעת חלק מרבותינו הראשונים זהו הנסיון העשירי ולכאורה לדבריהם זה הוא הנסיון הקשה מכולם.

איזה נקודה של אור אנחנו יכולים לקחת לעצמנו מהדבר הזה? האם נוכל לנחש ולשער כיצד חשב אברהם אבינו ביחס לנסיון הזה? אולי נבנה גם אנחנו ונחשוב כך גם כן.

מו"ר הגר"ע טאובר זצ"ל, היה מספר על יהודי שבזמן המלחמה הצליח לחולל חבלה באחת מ"רכבות המוות" וכתוצאה ממעשה גבורה אמיץ זה, הוא הציל מאות יהודים ממוות בטוח, הוא ניסר את הטבעת שמחברת את הקרונות זו לזו וכתוצאה מכך, כאשר הקטר הממשיך לנסוע כמה קרונות נשארו על הרציף ולא נמשכו אחרי הקטר, היהודים הבינו מה קרה והצליחו להמלט מן הרכבת.

הנאצים השתוללו וירו לכל עבר, אבל כמה מאות יהודים ברחו ליער ונפשם ניתנה להם לשלל כאשר אותו יהודי חזר לדרגש, הוא חיפש את חתיכת הלחם אותה הטמין תחת השמיכה והיא לא נמצאת, כאשר היא נלקחה על ידי אחד האסירים שלא יכל לעמוד בפיתוי.

לחם היה שווה הרבה יותר מ"זהב", לחם היה שווה יותר מדירה, אותו יהודי מספר, בתחילה הרהרתי בלבי ואולי אמרתי בפי, ריבונ של עולם! כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, קיימתי כמה מאות עולמות, לא מגיע לי חתיכת לחם! אמנם כעבור רגעים התעשתתי וביקשתי סליחה מהשם על המחשבות והדיבורים הללו.

השבתי לעצמי, ואמרתי הקב"ה נתן לך זכות להציל מאות יהודים ומגיע לך גם לחם????!!

איזו מתנה נתן לך בורא עולם, שהצלחם נזקפת לזכותך, מה עשית בלי השם, ובכל זאת הקב"ה זוקף את הזכות הזו לזכותך.

מה הטעם של

התנא

החולק

האם אנו מסוגלים להבין את מחלוקות התנאים והאמוראים ולהבין מה עומד מאחורי דברם

פרק חמישי: מה הטעם של התנא החולק

בית שמאי ובית הלל, רבי מאיר ורבי יהודה, אבוי ורבא, ר' יוחנן וריש לקיש, ועוד תנאים ואמוראים רבים, נחלקו אלפי פעמים בש"ס. חלק מדעותיהם נדחו בדברי הגמרא עצמה.

ומה סברו החולקים?

כשאתה לומד את המחלוקת, נסה לרדת לשרשי הדעות, להבין כי לכל מטבע יש שני צדדים. הרי לא מדובר בדעות של אנשים של מה בכך, אלא של גדולי עולם, אראלי קודש, גאונים ומופלגים בחכמה, למעלה מהשגתנו. אם כן, מה הם סברו מלכתחילה?

מחלוקת קשה ניטשה בין בין תנא או אמורא אחד עם התנא השני והסוגיה עברה לדון

פרק 5

דרכים, עצות, רעיונות ותובנות, להצלחה בלימוד התורה הקדושה

תמונה: דניאל בוריס

בדברי התנא השני. אך רגע, האם התנא שדבריו נדחו לא הביע את דעתו? מה הוא סבר? זכור, אנו לומדים כאן את דבריהם של 'אראלי קודש' והלוואי שאכן נדע לכוון מקצת מכוונתם. אין ספק, הדבר דורש התאמצות מחשבתית, אך הלא זהו עמל התורה!! להבין כל דעה ודעה לאשורו!!; העמל שלך בהבנת דבריהם תאיר בוודאי את לבך באור התורה.

"לפי שעיקר ההבטחה שהבטיחנו הוא יתברך לא היתה אלא על עסק התורה, הוא העמל והטורה, וכמו שכתוב ואם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה שבעל פה על מנת לשמור ולקיים ונתתי גשמיתם כו', לכך תיקנו לברך לעסוק בדברי תורה" (ב"ח, או"ח סי' מז).

"אם עמלת בתורה יש לו שכר הרבה ליתן לך" (אבות פ"ד משנה י).

"שכר עולם הבא אינו לפי רוב הלימוד, אלא לפי רוב העמל והטורה להבינו. לכך אמר התנא: "אם עמלת בתורה" ולא "אם למדת תורה הרבה"... (תוספות יו"ט).

אחת השאלות שהאדם עתיד להישאל לעתיד לבוא, היא "פלפלת בחכמה" (שבת לא). כתב על כך ה'שב שמעתתא' בהקדמתו, שהאדם חייב להתכונן לכך, היינו שיוכל להעיד על עצמו שהשתדל בכל יכולתו להבין את סוגיות התורה על בוריין. ואם כך, חלק מוכן היא להבין מה סבר כל מאן דאמר.

הבנת כל דעה ודעה בפני עצמה, בעומק ובליטוש, תגרום לך להתחבר בעמקי נפשך לסוגיה. הבנת שני הצדדים תביא אותך לסיפוק גדול ותגרום לך להרגיש את 'מותיקות התורה'.

בכל פינה בסוכה שכב מישהו ולבעל הבית לא נותר מקום, עד שהוא אירגן לעצמו מזרון כ'מיטת קומתיים'...

פרק שישי: תרגיש את הלימוד בנפשך

תערכו ניסוי פשוט, שתוצאותיו ידועות מראש. אתם יושבים עם קבוצת חברים בחדר האוכל או אפילו עם אנשים מבוגרים, אבות לילדים או סבים לנכדים. תשאלו אותם מה הם זוכרים כעת, מהחידר או מהישיבה הקטנה. "תנו לנו דבר אחד שאתם זוכרים, בזכרון חי", תבקשו מהם. כל אחד מהנשאלים יזכר במשהו אחר, אך יהיה מכנה משותף לכולם. כולם, כמעט ללא יוצא מן הכלל, לא יזכירו קטע לימודי, חידוש דין או הלכה שלמדו, אלא דווקא חוויה כל שהיא. האדם זוכר בחיות ומוחשיות חוויות שעברו עליו. חוויות טובות ומשמחות או חוויות לא נעימות. בדרך כלל, לא נושאים לימודיים.

--- אלא אם כן נהפוך את הלימוד לחוויה אישית, חיה, נושמת, תוססת.

אחד מטובי הרמ"ם נוהג לצרף לתלמידיו את יסודות הסוגיה, בצירוף חוויה אישית. "הבוקר, כשנסעתי בקו 18, חשבתי שהמהלך שאמרתי אתמול בשיעור, אינו מדויק, ואז חשבתי באוטובוס על מהלך מעט שונה"...., אומר אותו ר"מ ומסביר לתלמידיו את היסוד הלמדני. במקרה אחר, הוא מספר להם שפגש בערב את ר' מוישה, הר"מ של ישיבה פלונית. "הוא טען ככה ואני טענתי ככה"...

הבחורים זוכרים את היסוד הלימודי כחלק מהחוויה האישית של מגיד השיעור. הם מכנים את הדברים כ"חידוש של קו 18" או כ"הווארט של ר' מוישה, שהר"מ לא הסכים איתו וטען אחרת".... וכך הם זוכרים אותו טוב יותר.

כך מצינו גם אפילו בדברים דומים בהרבה מקומות בש"ס.

"אמר רבי עקיבא: שאלתי את רבן גמליאל ואת ר' יהושע באיטליס של עימאום, שהלכו ליקח

בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל... (כריתות טו).

"רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי רבי שמעון בן יוחי, איפטור מיניה באורתא. לצפרא הדור וקא מפטרי מיניה", (מועד קטן ט)

מאי נפקא מיניה היכן פגש רבי עקיבא את רבן גמליאל ורבי יהושע, בשעה ששאלם שאלה הלכתית? מדוע הגמרא מציינת שהתנאים למדו אצל רשב"י דווקא פרשת נדרים, כשהנושא הוא דין הנפרד מרבוב? הזוהר הקדוש מלא וגדוש בגופי תורה, המתחילים בסיפורים וציוני המקומות בהם נאמרו הדברים, אופני ההתרחשויות ועוד.

אם נשים לב, נראה שגם גופי ההלכות במושניות ובגמרות, כתובים בלשון סיפורית. אנו למדים על 'שניים אוחזין בטלית' ולא בגופי הלכות מוחזקות. להבדיל, למשל, מהרמב"ם והשו"ע, שכתבו את ספריהם בצורה של דינים והלכות, הרי שהש"ס נכתב בצורה בה המקרה הסיפורי פותח את ההלכה ומשם הוא מסתעף.

בוודאי בדברי הגמרא יש בהם סודות טמירים, אך מבחינתנו ניתן לשים לב כי במקומות רבים במרחבי הש"ס הדגישה הגמרא את מקום ההתרחשות ופרטים שונים שקדמו את הנידון התורני, מה שמאפשר לנו הלומדים לזכור את הנושא שנלמד דרך החוויה והפרטים הנלווים. תחושות עושות רושם בלב הלומד ומאפשרות לו לחוש יותר את הנלמד, לזכור אותו טוב יותר.

כשהגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל מסר שיעור, ניתן היה לשמוע ולהרגיש איך הוא חי במוחש את דברי הגמרא. הוא היה ממחיש לפני השומעים את הסוגיא, בצבעים חיים ומוחשיים. כשר' משה מרדכי קרא למשל את דברי המושנה (במסכת כריתות) על 'המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא' בו המשנה דנה במי שהקדיש קרבן ונודע לו שלא חטא, ומה דינו של הקרבן. הוא קרא את המשנה כך: המביא אשם תלוי ונודע לו... והגיעה אליו הבשורה הטובה שהוא לא חטא.

כמעט מבלי משים, מתוככי הלב ויראת השמים הספוגה בו ושקיעותו בדברי הגמרא, הוא הרגיש במוחש שהאיש עליו אנו לומדים עומד כעת כאן לפנינו והסיפור מתרחש כאן עכשיו. ואז המשפט התמים של הגמרא 'ונודע לו שלא חטא' מקבל משמעות אדירה. איזו שמחה ליבנו מתמלא, ברוך ה', התברר שהוא בכלל לא חטא"...

התבוננות

כשאתה לומד סוגיה, השתמש בכח הציור והתיאור כדי לצייר ולתאר לעצמך את הדברים במוחש. דמיין בראשך, שור ואדם שדחפו שור אחר לבור. דמיין כיצד התרחש במציאות 'המקדש במלוה'. כשאתה לומד את 'הישן תחת המיטה בסוכה', תחשוב ותדמיין על האדם שכל סוכתו היתה עמוסה בבניו ואורחיו. בכל פינה בסוכה שכב מישהו ולבעל הבית לא נותר מקום, עד שהוא אירגן לעצמו מזרון כ'מיטת קומתיים'...

אל תסתכל רק מרחוק על ההיבט הלמדני של הדברים, אלא הכנס את עצמך במציאות התרחשות המקרה עצמו. תאר לעצמך בצבעים חיים ומוחשיים את פרטי ההתרחשות, ואז כל דיני הסוגיה יהפכו למשהו חי שיחקק בנפשך

(מתוך החוברת 'גישמאק בלימוד' בהוצאת ארגון 'אחינו'.)

אוצרות ויהלומים

7 יהלומים חינוכיים מחרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

למה לא רצה חרן לאכול אחרי התענית?

סיפר נכד רבנו מנהגו של רבנו היה להחמייר ולהתענות מליל התענית. פעם אחת במוצאי שבעה עשר בתמוז, אחרי שצם את הלילה ובכל היום הארוך, הביאו לפניו לאכול ולא רצה. ניסו שוב, ודחה כמה פעמים, וכדרכו הסתיר דרכיו ולא רצה לומר את הסיבה. אבל נכדו הפציר בו הרבה שיאכל, עד שנענה ואמר לו: היום היה תענית, ובאו פחות אנשים ולא הפריעו לו כל כך ללמוד, ולמד ברציפות אחרי צהרים שבעים דפים במסכת זבחים. אחרי שלמד הרבה, קשה לו להתנתק מרוחניות ולהתקרב לאוכל הגשמי, כל כולו נעשה רוחני!

מה למדנו מחנות המכולת

פעם שאלו את רבנו כיצד ניתן להגיע לידיעת כל התורה מבלי לשכוח כלום, הרי התורה רחבה מני ים, ורק בעלי זכרון מופלגים מסוגלים לזכור את כל הלימוד, ואין יגיע לזה כל אדם שאינו כשרוני במיוחד.

מיד השיב:

צא וראה, בעל חנות מכולת, שמוכרים שם אלפי פריטים, ואולי עשרות אלפי פריטים, הרי הוא יודע לומר את מחירו המדויק של כל מוצר ומוצר. ויש מוצרים שמכירים משתנה מעת לעת, והמוכר לעולם אינו מתבלבל.

למה לא מגיע שכר לתלמיד שלמד 800 פעם?

בעירובין (נ"ד ב') מסופר שהיה לרב פרידא תלמיד שהיה צריך ללמודו כל דבר ארבע מאות פעם עד שהוא הבין, ופעם אחת ראה שגם אחרי ארבע מאות פעם לא הבין, ושאל אותו מה הסיבה לכך שהיום אינו מבין גם אחרי ארבע מאות פעם, וענה כי מהרגע ששמע שהיום הוא צריך ללכת לאיזה דבר מצוה, הסיח את דעתו ולא היה מרוכז בלימוד, כי כל רגע חשב שהנה הוא כבר הולך, שמע זאת רבי פרידא והרגיעו, ולימד אותו שוב מהתחלה ארבע מאות פעם, וע"ש בגמרא גודל השר הגדול שזכה עבור זה רבי פרידא.

וידוע מה ששואלים: למה רק לרב פרידא מגיע שכר, וכי התלמיד לא התאמץ ולמד שמונה מאות פעם? והרי זה מאמץ אדיר.

ובשם רבנו אומרים לתרץ, כי אצל התלמיד אין זה כל כך חידוש, כי הרי מוכרח את זה, "כי הם חיינו ואורך ימינו" ומה יעשה בחיים בלי תורה? אבל רב פרידא הרי יכול היה ללמוד אחרים ולא יצטרך להסביר כל כך הרבה פעמים, ואצלו זה הראה על מסירות עצומה לתורה.

משל למה הדבר דומה, לאדם שחש ברע והלך למות, הגיעו אליו רופאים לטפל בו ונתנו לו תרופות, אבל החולה אמר: אני לא מסכים לפתוח את הפה אם לא יתנו לי עכשיו אלף זוז. הנה בודאי הוא שוטה גמור, כי הרי באים להציל את חייו, וכי צריכים לשלם לו על זה? לכן לתלמיד לא צריך לתת שכר מיוחד, כי זה גופא מצות עמל התורה שעליה נצטוונו (מפי בן רבנו הגר"ש שליט"א, נאמר לתלמידי ארגון 'זכרון חנה').

מה שאל חרן את כיתת הילדים שבאו להיבחן אצלו

באחד הימים נכנסה כיתת ילדים להיבחן על כל משניות של סדר מועד, וידעו יפה. בסוף המבחן אמר להם רבנו, כי הגר"א כותב, שאם כהן גדול יעשה כסדר הכתוב בפרשת אחרי, יוכל להכנס בכל עת שירצה לקודש הקדשים, ולא רק ביום הכיפורים. "מה נראה לכם שאחרון הכהן עשה בפועל, ניצל את הזכות להיכנס יותר פעמים אל המקום הכי מקודש לעם ישראל, או לא ניצל?" שאל רבנו את הצעירים. חלק מהילדים ענו שודאי שהוא ניצל, וחלק ענו: מה פתאום, בוודאי נכנס שם רק ביו"כ.

ואז הגביה רבנו את קולו ואמר בנעימות: כתוב: 'יקרה היא מפנינים', וחז"ל דורשים (הוריות ג"ג): יקרה היא יותר מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים, ואם כן בוודאי הוא יעדיף לשבת וללמוד!...

אני הייעץ לך - אל 'תחפש' מצוה כזו

יש בתורה הרבה מצוות, יש מצוות שהן לטובת אחרים כגון גמילות חסד ויש מצוות שהן נגד אחרים, כגון עונשים שונים, ובערת הרע מקרבך ועוד. אני הייעץ לך - אל 'תחפש' מצוה כזו של ובערת הרע, משתי סיבות. האחת - כי על מצווה זו יש מספיק 'קופצים', והשניה - שלא ימלט שלא יהיה מעורב בזה מידות רעות... תשאיר מצוה זו לאחרים.

וכן הוא במציאות כשגויים עוברים תמיד משאירים השפעות לא טובות, ולכן הובטחו כאן שגם נזק זה לא יהיה, אלא החרב אפילו לא תעבור בארצכם.

על השפעת דרכי הגויים סיפר רבנו כי בצעירותו במדינת פולין היה חוק שאסור למכור משקאות משכרים בשעות הבוקר לפני העבודה, ורק אחרי הצהרים ובערב מותר היה למכור. טעם החוק היה כדי שלא ישתו בבוקר וישתכרו ולא יעבדו...

והוסיף בחייו: פעם שאל יהודי אחד, איך פתרו בזה את הבעיה, והרי אפשר לקנות משקה בצהרים ולשמור אותו ולשתות בבוקר לפני העבודה, ומה הועילו? אלא, שהגוי כשיש לו בקבוק משקה, מיד ישתה את כולו, ואין שום חשש שתישאר אפילו טיפה אחת עד הבוקר!...

(הקטעים מלוקטים מתוך הספר 'שבעינו מטובך')

עומד וצועק על סחורתו בלי להתייאש, שוב ושוב, כיצד לא נמאס לו?

אלא, הוא אוהב כסף ורוצה להרוויח, ודבר שאדם אוהב ורוצה מאד לא נמאס לו ממנו. והוסיף: 'הנה כאן ברחוב גר הגר"ח קניבסקי, הוא חוזר כל שנה על כל תלמודו, איך לא נמאס לו ללמוד שוב ושוב? אלא אלה החיים שלו והוא אוהב את זה, לכן הוא לא מרפה מלחזור על הלימוד עוד פעם ועוד פעם'.

על החוק שאסור למכור משקאות משכרים בשעות הבוקר

תמה רבנו: מה הענין בברכה זו ו'חרב לא תעבור בארצכם'? מה אכפת לנו שהחרב תעבור בארצנו אם הם לא נלחמים בנו? וצריך לומר כי רואים מכאן שעצם הדבר שגויים עוברים בין יהודים הוא לא טוב,

האם המוכר כל כך כשרוני? הרי ודאי שלא זו הסיבה. הענין הוא, שכל דבר שחשוב לאדם מאד הוא זוכר אותו, כל מאורע מרגש נחרט בלבו.

לימוד התורה צריך להיות מאורע חשוב ומרגש, ואם לאדם יהיה אכפת ויעניין אותו כל רש"י וכל 'תוספות', הוא בודאי יזכור את הכל.

'הנה כאן ברחוב גר הגר"ח קניבסקי'

פעם שהה רבנו ברחוב רשב"ם אצל חתנו שליט"א. לפתע שמע רוכל המכריז על מרכולתו, שוב ושוב מבלי להתעיק, עוד פעם ועוד פעם הכריז שיבואו לקנות אצלו.

ומוסר השכל גדול למד באותה שנה רבנו זי"ע, ואמר לסובבים: הבחנתם כמה פעמים הוא הכריז? הרי הוא

הצטרפו גם אתם
וקבלו ישירות
למייל שלכם
את מגזין אחינו
לחינוך ותורה
'בית היין'

לחצו כאן

או שלחו מייל לכתובת
dirshu@dirshu.co.il

מדורו של הרב אליעזר (לייזר) רוט

להשתכר מבית היין

מה אתם סבורים וכי בגילכם לא שיחקתי?!

אחיו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, סיפר שבילדותו ארע שביום חורפי, היה מזג אויר סוער וגשום עד שנראה היה שכה סוער שלא ניתן יהיה להגיע למלמד, אולם אשה כאמו לא תוותר, היא הייתה נושאת אותו על כפיה כדי שלא יפסיד ולו יום אחד מלימוד התורה. בשנים מאוחרות יותר כשהיו שני בניהם בני ישיבה היתה תקופה שהאמא הלכה מרחקים גדולים ברגל, כדי לחסוך את דמי הנסיעה ולתתם לבניה הלומדים בישיבות.

לימים, בשיחת מוסר שמסר רבינו לתלמידי ישיבה אמר: "מה אתם סבורים וכי בגילכם לא שיחקתי?! אהבתי לשחק ולעשות כל מה שאתם אוהבים לעשות והיו לי נסיונות, אפי' גדולים יותר ממה שיש לכם היום. אמנם כאשר הגעתי לתוס' קשה או לסברא שמגיד השיעור אמר ולא הבנתי על בוריה - לא המשכתי הלאה! נעצרת והתפללתי בלבי להשי"ת שאבין. ואמרתי לעצמי, הלא למה הקב"ה עושה שיהיה לי קשה, הרי גם הוא רוצה שאצליח, אלא מה שאקבל יותר שכר ועמלתי להבין היטב וברוך ה' שלבסוף הבנתי.

פעלתי רבות להגיע למטרה הזו, שכל אנשי עירתי יהיו טובים ומופלגים, ללא חטא, אבל לא צלחה דרכי.

טוב - אמרתי לעצמי - ישראל מאיר! כנראה שתפקידך להציל את עצמך ולתקן את ישראל מאיר.

באותה שעה החלטתי להניח לכל האנשים מסביב, ולהשקיע את מיטב הכוחות כדי לתקן את עצמי - להיות נקי ושלם ולעלות במעלות.

ומה היה בסוף? כולם יודעים. רבי ישראל מאיר זצ"ל, הכהן הגדול מראדין, הציל את עצמו והציל גם את כל העולם כולו.

מה הוא לא עשה! באלו תחומים הוא לא נגע בספריו - באנשי הצבא, בכלל ישראל, בכל מקום. ה"חפץ חיים" זצ"ל, בספרים שחיבר, הציל את כלל ישראל והגביה את הדור כולו.

זהו שנרמז בפסוק: "ובערת הרע מקרבך" - אם תתקן את עצמך, ומכאן ומזה ועל דרך זו - תשפיע על כולם, ומחמת כך - "וכל ישראל ישמעו ויראו".

(יחי ראובן - דברים | הגאון הצדיק רבי ראובן אליצור קרלנשטיין זצוק"ל)

ואני רואה בו את האפשרויות להגיע לגדולות בעז"ה".

לא קל היה בימים ההם לחשוב ברצינות על צעד שכזה, לעלות את הבחור ארצה, נער אמריקאי צעיר טיפוס שאהב לעשות את כל מה שבני גילו אהבו לעשות, לשחק בכדור וליהנות ממנועמי העולם הזה, בן למושפחה אמידה שהתגוררה בשיקאגו. קשה היה לחשוב לעזוב את המשפחה והחברים ולנסוע לשייבה בארץ ישראל, עבור הוריו היה הדבר קשה שבעתים לבד מן המצב הבטחוני הרעוע, קשה היה להם להיפרד מבנם אהובם. אולם בסופו של דבר גברה תשוקתו העזה של הנער ללמוד דוקא ביישיבת מיר בירושלים ולמרות כל הקשיים הסכימו ההורים לממש את רצונו.

(בכל נפשך)

בהיותי בחור צעיר, אש הקודש בערה בקרבי. ליבי אמר לי: מה אתה יושן, הרי צריך להציל את כל העולם

ה"חפץ חיים" זצ"ל סיפר על עצמו: בהיותי בחור צעיר, אש הקודש בערה בקרבי. ליבי אמר לי: מה אתה יושן, הרי צריך להציל את כל העולם - שכולם יחזרו בתשובה ויהיו יהודים טובים!

אבל בשלב מסוים התבוננתי במציאות וחשבתי - וכי יכול אני להציל את כל העולם?! הרהרתי והגעתי למסקנה שאכן את כל העולם אינני יכול. כיון שכך - החלטתי - לכל הפחות את אנשי המדינה בה אני חי אציל.

אבל המדינה גדולה מאוד, ואחר כמה ימים הגעתי למסקנה כי הדבר אינו מעשי. לכל הפחות אציל את אנשי המחוז של עירתי ראדין.

שוב התבוננתי ושאלתי את עצמי - וכי אפשרי הדבר להציל בשטחים כל כך נרחבים, עיירות ומחוזות?!

טוב - נכנעתי - אם זה לא יצליח, לכל הפחות אחזיר בתשובה את אנשי העיירה בה אני מתגורר - ראדין.

לימים כשנשאל ע"י בחור, האם הוא סבור שכל אחד יכול להצליח, ענה גלויות: "אני עצמי בכשרונותי וסביבת מגורי לא הייתי כאחד שצפוי לגדול תלמיד חכם, אולם זכיתי וגדלתי, כי הכל תלוי בכח הרצון". אותו תלמיד הוסיף והקשה "הרי הרבה ניסו ולא עלתה בידם" ענה רבינו: "יתכן שהרבה רצו לעשות כן, אך מי שירצה באמת ויעשה וישקיע ברצינות יצליח".

(מגדלתו ומרוממתו)

והנה הוא מבחין בדוד הגדול קם משנתו, נוטל את ידיו ניגש אל ארון הספרים, חיבק ונישק את כרכי הש"ס

כשהיה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, נער צעיר בן ארבע עשרה הגיע לביקור בארץ ישראל יחד עם הוריו, במהלכו בקרו בבית הדוד ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה זצ"ל שביקש שיאותו להשאיר את בנם ביישיבה למשך שנה ונעתרו לבקשה. רבי נתן צבי שהתגורר באותם ימים בבית הדוד, ראה לילה אחד מחזה מופלא שנחרט עמוק בליבו. בכל לילה כשהיה הולך לישון בשעה מאוחרת היה רבי אליעזר יהודה עדיין שקוד על תלמודו וכשהתעורר בבוקר כבר היה דודו שוב רכון על תלמודו. בוקר אחד קם ר' נתן צבי מוקדם מהרגיל והנה הוא מבחין בדוד הגדול קם משנתו, נוטל את ידיו ומיד כשסיים ניגש אל ארון הספרים, חיבק ונישק את כרכי הש"ס, אח"כ הוציא גמרא בבא קמא ונישק לה בלהט. לאחר מכן החל לומר את ברכות התורה בשקט, אך ברגש רב - רגש שנספג היטב בעצמותיו של רבינו לכל ימי חייו, בפרט היה מספר שנקוו דמעות חמות מעיניו כשהגיע לבקשה: "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמח".

לאחר שחזר לארה"ב, דודו רבי אליעזר יהודה לא נח ולא שקט ובמכתב להוריו כתב "קירי, כבר עברו שנתיים מאז עזב בנכם היקר והחביב עלי ביותר ה"ה מר נתן שיחי את ארצנו הקדושה, זמן שלא תיארתי לי מראש עת עוזבו והפרדו מאיתנו ואני באמת דואג עליו כי סגולותיו אשר חונן בהם מה' עומדות לנגד עיני

פרק נוסף מהחוברת המיוחדת שמספקים לנו הצצה מבעד לחרכי קירותיו של בית היין הגדול מכולם הלא הוא הישיבה, אותם נערים נפלאים העוזבים את כל הבלי העולם הזה מאחור גוום ומשקיעים את מוחם ליבם ונפשם בתורה ובעבודת ה' טהורה, פרקים אלו נכתבו במקורם כחיבור המספק הדרכה בדרך העולה בית ה' לנער העומד בפתח בית היין - הישיבה, ומקיף את כל הנקודות בהם הוא יתקל במהלך הדרך, אך חיבור זה יכול לשמש ככלי עזר להרבה אחרים החפצים לעמוד על סודם של הדברים ועל פנימיות העניינים בין כתלי בית היין.

בית היין

פרק חמישי בסדרה

הרב ישראל היימן על העולם הקסום של הישיבות הקדושות. פרקים מיוחדים מתוך הפעילות עם בחורים מתחזקים

והדבר האחרון בהקשר הזה של משפחה, מהנסיין שיש לנו הרבה שנים, הורים, כל ההורים, רוצים שיהיה לילדים שלהם טוב, רוצים שהם יהנו וישמחו, לפעמים זה לוקח זמן, אבל תמיד בסוף כשההורים רואים שילד טוב והוא מאושר, הם תומכים ועוזרים, כי זה טבע בבריאה שהורים רוצים טוב לילדים שלהם, לכן כדאי מאד לשתף את ההורים בחוויות הטובות מחיי הדת בכלל ומהישיבה בפרט, לתת להם להרגיש אפילו שלא תמיד הם מבינים כמה טוב ונחמד בישיבה ולשתף בהצלחות בלימוד ובחברה, זה גורם לכל לב של אבא ואמא להתמוסס ולעמוד לצד הבן שלהם,

ראש הישיבה קם ממקומו ונתן לעידו דקות ארוכות להתאושש ולהפנים, הוא חזר עם כוס קפה מהביל והניח ליד עידו על צלחת החרסינה הקטנה,

עידו הודה לראש הישיבה והתנצל, אני לא התכוונתי לעכב את ראש הישיבה ככה, אני גוזל הרבה זמן יקר מראש הישיבה, ואולי אני בכלל לא יישאר בישיבה, וכל ההשקעה תהיה לשווא, זה לא נעים לי,

ראש הישיבה חייך בטוב לב ומיד הרצין, אין דבר כזה השקעה לשווא, אמר, זה בכלל לא משנה מה תעשה ומה תחליט, אני כאן בשביל כל בחור ובחור, זה התפקיד וזו השליחות שהועיד לי הבורא, אני לא יכול שלא לעשות את זה אין לי אופציה להפטר מזה בכלל,

יש לך עוד שאלות? שאל ראש הישיבה,

כן, אחרונה להיום, ענה עידו, היום השתתפתי בתפילה בישיבה, לא כל כך התפללתי כמו שהתחברתי לאירוע וניסיתי לחשוב האם אלוקים רוצה שאני, במצב שלי, עם כל החבילה שאני סוחב על גבי, הרב בוודאי מבין למה אני מתכוון, האם הוא רוצה בכלל את התפילה שלי? האם אני יכול ככה להתחיל ביום בהיר אחד לבקש ממנו בקשות על כל מה שאני רוצה וצריך? נראה לי קצת כמו חוצפה כזו לבוא יום אחד ולהזכר באלוקים ובמקום לחזור בתשובה וכל זה, להתחיל

היום השתתפתי בתפילה בישיבה, לא כל כך התפללתי כמו שהתחברתי לאירוע וניסיתי לחשוב האם אלוקים רוצה שאני, במצב שלי, עם כל החבילה שאני סוחב על גבי, הרב בוודאי מבין למה אני מתכוון, האם הוא רוצה בכלל את התפילה שלי?

דווקא לבקש בקשות ולדרוש דרישות, למה שהוא ייתן לי בכלל? מה הוא חייב לי?

ראש הישיבה חזר לחיך, בוא נתחיל, הוא אמר, דבר ראשון להתפלל זו הלכה פסוקה, חייבים להתפלל! ולהתחיל לקיים את ההלכה זה גם להתחיל לחזור בתשובה, עד היום הרי לא התפללת, נכון?

עידו הנהן בחיך,

אז מוקש אחד הורדנו, אלוקים רוצה שתחזור בתשובה, והתחלת עם תפילה, זה לא שאתה צריך לחזור ואחר כך להתפלל, עצם זה שאתה ניגש להתפלל זה כבר חזרה בתשובה, וזה גם פשוט להסביר את זה, כי כשאתה ניגש להתפלל, אתה בעצם אומר לו שאתה מכיר בו ובכוחות שלו, ומבין שהוא ורק הוא יכול לתת לך את מה שאתה רוצה וצריך, ולכן אתה מבקש ממנו ולא ממישהו אחר, ואין חזרה בתשובה יותר גדולה מההכרה הזו, מההכרה הזו שהוא כל יכול וממנו אתה מבקש כל מה שאתה צריך,

נשאר לנו רק להבין בשביל מה הוא צריך שנבקש ממנו, מה הוא מרוויח מזה שזה מתנהל ככה, שאנחנו מבקשים והוא נותן, הרי הוא יכל לתת גם בלי שנבקש ממנו, אלא שזה פשוט למה, גם מהטעם שאמרת לי קודם שבוה שאנחנו מבקשים אנחנו גם מודים שהוא זה שנותן וזה עצמו מביא לנו את הישועה כל אחד במה שהוא צריך, מעבר לזה ישנם דברים שאנחנו לא יכולים לתפוס, את מחשבתו של הבורא אנחנו לא יכולים להבין, כי אם היינו יכולים היינו גם בוראים בעצמנו, והוא ככה קבע כבר בבריאת העולם, שאדם הראשון שהיה יציר כפיו ממש, נברא ולא היה בעולם כלום, כל מה שנברא בעולם היה מתחת לפני הקרקע, ורק כשאדם הראשון נברא והבין שאי אפשר לעולם להתקיים כך, הוא התפלל לאלוקים והוא הוריד גשם ויצאו הצמחים מעל פני האדמה, כל זה נעשה כך בשביל להטמיע בבריאה את הטבע הבסיסי ששום דבר לא זו ואין שום שפע שיורד מלמעלה אלא רק על ידי תפילה, רק ככה מצליחים, רק ככה משיגים מה שרוצים,

ועוד כלל קטן, ראש הישיבה המשיך אחרי הפסקה קלה, התפילה בישיבה, אין לה תחליף, אין עוד מקום שאפשר להתפלל בכבוד ראש וברצינות מחוץ לישיבה, בישיבה זה המקום בו מתקיימת התפילה בצורתה המקורית, הצורה שבה מייחל הבורא לתפילותינו, התפילה המתונה מילה במילה, עם האווירה הרצינית והלא מתפשרת יוצרים את התמהיל הנכון לתפילה המושלמת, מי שמקפיד להתפלל בישיבה דווקא זוכה להגשים את הייעוד של העניין הזה שנקרא תפילה.

אחרי כמה שניות של שקט הדדי נעמד ראש הישיבה ושאל את עידו, נו, זהו להיום, או שיש לך עוד שאלות?

עידו הסתכל בשעונו ונבהל ממש, השעה הייתה 2:45 לפנות בוקר, אני ממש לא יודע איך להסביר את מה שאני מרגיש עכשיו, אמר, שראש הישיבה ככה הקדיש לי את עצמו בכאלה שעות ולכל כך הרבה זמן, אני יודע שזה לא מובן מאיליו בכלל ואין לי מילים להודות על זה,

ראש הישיבה רק חיך ואמר, כבר הסברתי לך שאין כאן שום דבר מיוחד, אני רק עושה את התפקיד שלי, עכשיו, אני אזמין לך מונית שתיקח אותך בשעה מאוחרת כזו לישיבה,

ראש הישיבה שלף שטר כסף מכיסו ודחף אותו לידי של עידו למרות מחאותיו השקטות, זה למונית והעודף שישאר תקנה בו איזה פינוק קטן מחר בבוקר, היה מדעים לשוחח עם בחור עמוק ומשכיל כמוך,

לילה טוב.

אחרי כמה שניות של שקט הדדי נעמד ראש הישיבה ושאל את עידו, נו, זהו להיום, או שיש לך עוד שאלות?

עידו הסתכל בשעונו ונבהל ממש, השעה הייתה 2:45 לפנות בוקר, אני ממש לא יודע איך להסביר את מה שאני מרגיש עכשיו

דברי ימות העולם

גזור ושמור

זמני היום והלילה

כללים			
הזמן	הגדרתו	להלכה	למעשה
מהלך מיל	הזמן הנדרש להליכה למרחק של מיל (= 2000 אמה)	על פי זמן זה מחושבים חלק מהזמנים ההלכתיים	עיקר ההלכה: 18 דק'; שיטות נוספות: 22.5 או 24 דק'
שעות זמניות	אורך היום מחולק ל-12 חלקים שווים; כל חלק הוא שעה זמנית	על פי שעות אלו מחושבים חלק מהזמנים ההלכתיים	שתי שיטות לחישוב 'אורך היום': א. מעלות השחר עד לצאת הכוכבים ⁴ (מגן אברהם); ב. מהנץ החמה עד לשקיעה (הגר"א וש"ע הרב)

זמני היום והלילה			
הזמן	הגדרתו	להלכה	למעשה
עלות השחר	תחילת היום ההלכתי, סוף הזמן לקיום מצוות שזמן בלילה, ותחילת זמן הקיום (בדיעבד) של מצוות שזמן ביום	מהלך 4 מיל לפני הנץ החמה; ויש אומרים: 5 מיל	המנהג הרווח: 72 דק' לפני הנץ החמה; שיטות עיקריות נוספות: 90 או 120 דק' לפני הנץ החמה
זמן ציצית ותפילין	תחילת הזמן לכתחילה לעטיפת ציצית, להנחת תפילין ולקריאת שמע של שחרית	הזמן בו אדם מסוגל לזהות את חבירו "הרגיל עמו קצת", ממרחק של 4 אמות	המנהג המקובל: כ-52 דק' לפני הנץ החמה; שיטות נוספות נעות בין 30 ל-60 דק' לפני הנץ החמה
הנץ החמה (הזריחה)	תחילת הזמן לקיום מצוות שזמן מתחילת היום ² ; וביניהן, תפילת שמונה-עשרה של שחרית	גלגל החמה מתחיל להראות באופק המזרחי ³	3 שיטות ⁴ : א. 'הנץ הנראה' – ראיית השמש בפועל; ב. 'הנץ החמה מההר' – הזמן בו היתה נראית החמה כאן בגובה המקום, לולא ההרים המסתירים אותה ⁵ ; ג. 'הנץ המישורי' – הזמן בו היתה נראית החמה כאן, אילו כל כדור הארץ היה מישור אחד בגובה פני הים ⁶

1. ולגבי זה מקובל לחשב על פי צאת הכוכבים לשיטת רבנו תם, ראה להלן.

2. למרות שהיום מתחיל מעלות השחר, תקנו חז"ל לקיים מצוות אלו רק מהנץ החמה, כיון שאז ניכר לכל שהוא יום ולא יטעו לקיימן בלילה.